

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 1. aprila 1949

Številka 13

Oblikovanje Evropskega sveta

Deset držav se strinja z glavnimi načeli

V ponedeljek je pričel zasedati v britanskem zunanjem ministrstvu Evropski svet glede osnutka svoje prve ustave. Osnutek je izdelala stalna komisija držav-članic Bruseljske zveze. Na podlagi tega osnutka predvidevajo Svet ministrov, ki bo dejansko evropska vlada. Ta ustava predvideva tudi skupščino, v katero bo poslala vsaka država-članica svoje zastopnike. Na prvi seji v ponedeljek so razpravljali o tem osnutku zastopniki Velike Britanije (sir Gladwin Jebb), Francije, Belgije, Nizozemske, Luksemburga, Norveške, Švedske, Danske in Italije, katere so zastopali poslaniki naštetih držav, ter Irske, katero je zastopal visoki komisar.

Kmalu po Veliki noči se bodo zbrali v Londonu zunanji ministri teh desetih držav, da končno javno odobrijo delo

sedanje konference in da določijo datum za otvoritveno sejo Evropskega parlamenta.

PREDLOG ZA VSEEVROPSKO SKUPŠČINO

Glavna naloga sedanjega zasedanja, ki se vrši tajno in ki bo trajalo verjetno dva tedna, je, da se odločijo glede končne oblike vseevropske skupščine. Osnutek, o katerem sedaj razpravljajo, predvideva razdelitev sedežev na ta način, da bodo države zastopane z različnim številom poslancev. Največje države bodo poslale v parlament 18 poslancev, potem pa različno po velikosti do najmanjše, katero bodo zastopali trije poslanci.

Nekatere države stojijo na stališču,

da je najboljšo poslati v vseevropski parlament delegacijo, ki jo izbere domači parlament iz zastopnikov vseh parlamentarnih strank. Druge države pa, med njimi tudi Velika Britanija, so mnenja, da bi bilo boljše, če vlade različnih držav imenujejo zastopnike v vseevropski parlament. Glede volitev v Svetu se je treba še sporazumeti, toda zelo verjetno bodo zahtevali enoglasnost vsaj glede najvažnejših načelnih vprašanj. Svet po predlagal predmete za razpravljanje v skupščini, toda vo-

jaške in obrambne zadeve bodo izključene.

Na drugi seji so se zastopniki posvetovali glede novih članov Evropskega sveta, predvsem Grčije, ki je že prosila za sprejem, ter Turčije in Islandije. Sporazumeli so se tudi, da sprejmejo delegacijo neuradne organizacije „Evropsko gibanje“, datuma za razgovor s to delegacijo pa še niso določili.

Od včerajšnje seje dalje bodo različni odbori proučevali podrobnosti glavnih načel.

Vprašanje beguncev v Avstriji predmet londonske konference

Na ponedeljkovi seji štirih zastopnikov zunanjih ministrov v Londonu je sovjetski odposlanec g. Zarubin zahteval, „da ustavijo vsem beguncem v Avstriji, ki se ne marajo vrniti v svoje rodne dežele, pomoč“. Če bi ostali zastopniki pristali na to načelo, bi bil potem sovjetski delegat pripravljen privoliti v to, da se postavi beseda „prostovoljno“ v besedilo člena, ki govori o repatriaciji razseljenih oseb in beguncev. Zastopniki zapadnih držav pa so vztrajali pri svojem mnenju, da pomeni to

kratko in malo prisilno repatriacijo. Zarubin se je protivil, češ da bi tako begunci v Avstriji prijeli za delo in s tem razbremenili avstrijsko gospodarstvo velikih izdatkov. Zastopnik Združenih držav, g. Reber je z veseljem omenil, da je zadovoljen, da končno Sovjetsko zvezo le skrbi glede bremena, ki ga mora nositi avstrijsko gospodarstvo, zdi se mu pa, da bi ne bilo v skladu z načeli proste odločitve, o kateri sovjetski odposlanec vedno toliko govore na različnih mednarodnih konferencah, če vne-sejo v mirovno pogodbo prisilno repatriacijo.

Francoski zastopnik Berthelot pa je bil mnenja, da bi v slučaju, da se na konferenci zastopnikov štirih zunanjih ministrov ne odločijo o končni usodi beguncev, prišel ta problem pod območje avstrijskega zakona. Avstrijska vlada bi bila odgovorna za begunce in iz tega razloga predlaga, da se izpusti člen 5 (po katerem je prepovedana vsaka pomoč osebam, ki se protivijo vrniti v domovino).

Končno je g. Zarubin vprašal ostale zastopnike, če je prav, da se nudi pomoč ljudem, o katerih je znano, da se bavijo s hujskanjem ali pa so znani po svojem organiziranju polvojaških družtev. Na te očitke je g. Reber odgovoril, da je za take slučaje odgovorna avstrijska vlada.

Najnovejši razvoj pri razgovorih glede avstrijske mirovne pogodbe v Londonu je privedel do tega, da so se zastopniki Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze odločili, da proučijo francoski kompromisni predlog glede vprašanja razseljenih oseb v Avstriji. Po tem kompromisnem predlogu bi pozvali avstrijsko vlado, da podvzame gotove mere proti razseljenim osebam, ki bi se protivile delu v Avstriji ali vrnitvi v domovino brez zadostne utemeljitve.

Britanski in ameriški zastopnik sta imela gotove premisleke, predno sta pristala na proučevanje francoskega kompromisnega predloga. Oba sta se izrazila, da vsebuje predlog ravno one nevarnosti, proti katerim sta se izrazila pri sovjetskem predlogu, da se prepove pomoč gotovim beguncem. Zarubin je bolj natančno obrazložil ustavitve podpore onim beguncem, ki so med vojno pomagali sovražniku in se sedaj bavijo s propagando proti svoji lastni deželi. Dejal je, da ta ukrep ni prisilna repatriacija, ampak zadeva varnosti nekaterih držav. Vsekakor pa je število teh oseb razmeroma majhno.

5. aprila zasedanje UNO

Generalni tajnik UNO Trygve Lie računa, da bo prihodnje zasedanje Glavne skupščine ZN v New Yorku trajalo 4 do 6 tednov. Zasedanje, ki se bo pričelo 5. aprila, je druga polovica tretjega rednega zasedanja Glavne skupščine. Lie je pojasnil, da bodo proučevali zadeve, ki jih lahko porazdelimo v dve skupini: prvič so vprašanja, ki jih morajo proučiti posamezni odbori, drugič pa imamo probleme, ki so jih odbori že obdelali, pa jih mora Glavna skupščina proučiti še na svoji plenarni seji. Nadalje je pojasnil, da bodo proučili na plenarnem zasedanju vprašanja, ki so jih preložili na seji zadnje skupščine. To so: glasovanje v Varnostnem svetu; proučitev metod za pospeševanje mednarodnega sodelovanja na političnem področju; poročilo gospodarskega in socialnega sveta; kršitev osnovnih človeških pravic v Sovjetski zvezi; tradicionalna diplomatska vprašanja in druga načela Listine UNO; poročilo posvetovalnega odbora o upravnih in proračunskih vprašanjih.

Na dnevni red lahko pride tudi obsodba kardinala Mindszentyja in protestantskih voditeljev v Bolgariji. Nadalje je še 14 drugih vprašanj, ki jih bodo morali proučiti posamezni odbori. To so: italijanske kolonije, postopanje z Indijci v Južni Afriki, Francova Španija, ustanovitev oboroženih sil ZN ter

druga gospodarska in socialna vprašanja, med njimi tudi problem repatriacije, naseljevanja in preseljevanja beguncev in razseljenih oseb. Generalni tajnik je dejal, da bodo zelo verjetno na prihodnjem zasedanju razpravljali tudi o prošnji Izraela za vstop v Združene narode. Varnostni svet je pred kratkim ugodno odgovoril na Izraelovo prošnjo.

O Titu, Grčiji in Kominformu

Pred nekaj dnevi je izjavil v britanskem parlamentu minister Hector Mc Neil, da njegova vlada ne sme več delati novih težav maršalu Titu, ker je njegov sedanj položaj za zapadne velesile zelo važen.

V Beogradu si razlagajo to izjavo na ta način, da bodo tudi v Veliki Britaniji sledili ameriškemu vzgledu in dovolili izvoz gotovih industrijskih predmetov v Jugoslavijo. Med drugim upajo posebno, da bo izdano posebno dovoljenje za izvoz strojev za težko industrijo v Jugoslavijo. Sprememba politike v tem oziru se bo gotovo pokazala pri trgovinskih razgovorih, ki se sedaj vršijo v Beogradu. Prvotno so prevzeli Sovjeti nalogo, da razvijejo jugoslovansko industrijo jekla, toda razdor s Kominformom je spremenil te načrte v prazne besede.

Iz Beograda poroča dopisnik United Press-a o obisku zastopnikov ameriških podjetij v Beogradu. Ti ameriški zastopniki se pogajajo z zastopniki jugoslovanske vlade, katero je Kominform z delanjem težav prisilil, da si je poiskala gospodarske zveze z Zapadom.

V zadnjem času je postalo vedno bolj jasno, da so ameriški podjetniki dobili dovoljenje za izvoz nekaterih industrijskih izdelkov v Jugoslavijo.

Angleški tednik „The Economist“ priobčuje članek o Grčiji, Titu in Kominformu.

Precej časa je trajalo, predno je britanska poslanska zbornica razumela vso pomembnost razmerja med Jugoslavijo in njenimi kominformskimi sosedami ter možne posledice tega razmerja na varnost Grčije.

Pretekli teden so v sredo v parlamentu razpravljali o Nemčiji in Vzhodni Evropi. Ob tej priliki je Harold Mac-Millan vprašal, kako bi vplivalo na britanski položaj v vzhodnem Sredozem-

lju, če bi bil Titov odpor proti Kominformu zlomljen in če bi se izpolnili načerti, ki jih ima Dimitrov za Macedonijo.

Skrb, ki jo je izrazil, je potem izzvala pri Hectorju McNeilu zagotovilo, da britanska vlada skrbno opazuje vsako najmanjšo izpremembo v jugoslovanskem položaju. Njegov govor je bil prekinjen s klicem, ki se je čul s sedeža vladnih pristašev: „Tito ni naprodaj!“ McNeil je uporabil to priliko in obrazložil, kako bi diplomatsko ali gospodarsko vmešavanje s strani Zapada lahko povzročilo za Tita več slabega kakor dobrega.

Gotovo se ni pri razgovorih glede avstrijske mirovne pogodbe ali pa v objavljenih izjavah, ki so jih podali jugoslovanski voditelji, zgodilo nič takega, kar bi moglo kogar koli navdajati z upanjem, da bo Tito spremenil svoj tabor. Toda dokazi vendar kažejo, da se Jugoslavija ne zanima več za pomoč grškim komunističnim upornikom, ki so zadnje čase utrpeli težke poraze.

Kar koli bi že Tito hotel storiti z namenom, da si okrepi svoj gospodarski in politični položaj, je njegova svoboda udejstvovanja omejena z dejstvom, da ga podpirajo doma mnogi krogi, ker se je do sedaj izkazal kot narodni voditelj. Če se prične pogajati brez ovinkov z Zapadom, bi to škodovalo njegovemu položaju in bi se komunisti ter njegova okolica obrnili proti njemu. Razgovor, ki so ga imeli pred kratkim v Beogradu s posebnim dopisnikom francoskega lista „Le Monde“ jugoslovanski državnik, katerih imen pa niso objavili, kaže, kako zelo težak je položaj v Jugoslaviji.

Pravijo, da Jugoslavija ne pričakuje nobenega napada in da se vojaško ne pripravlja na obrambo.

Dalje pravijo, da Jugoslavija ne more postati „most med Vzhodom in Zapadom“, to pa zaradi tega ne, ker je še (Nadaljevanje na 2. strani)

Jugoslavija in Severnoatlantska pogodba

Reuter poroča iz Londona, da se londonski politični krogi čudijo, kako da Jugoslavija še ni izrekla svojega mnenja o Severnoatlantski obrambni pogodbi, ki je bila objavljena že pred enajstimi dnevi.

Opazovalci pravijo, da je to značilno za osamljeni položaj Jugoslavije. Vzhodne države so divje napadle pogodbo, zapadne so jo odobrile in pozdravile, toda v Londonu ni bilo slišati ničesar o jugoslovanskem mnenju. Na mednarodnih sejah je do zadnjega Jugoslavija še vedno stala na strani komunističnih držav vključ s Kominformom. Zaradi tega pravijo londonski opazovalci, da je tembolj značilno, da Beograd ni izrekel nobenega mnenja glede tako važnega dejstva, kot je Severnoatlantska obrambna pogodba.

Politični pregled

GRČIJA

Atenski dopisnik ameriškega lista „Christian Science Monitor“ Joseph G. Harrison, ki trenutno piše vrsto člankov o gverilski vojni v Grčiji, je mnenja, da „ima grška vojska premoč nad terorističnimi četami komunistov“.

Harrison pravi v svojih člankih, da se vsi odgovorni grški predstavniki zavedajo, da je gverilska vojna težak problem, čigar rešitev zahteva mnogo časa. Privoinja pa, da so kljub temu čete grške vojske po dolgih mesecih izvojevale važne zmage, katere so začele v februarju in ki so še v teku. Zaradi tega dejstva gleda grška vlada in grška vojska z nekim zaupanjem v bodočnost.

Harrison utemeljuje svoj optimizem s sledečimi dejstvi:

1. Posrečen pohod proti komunističnim silam na Peloponezu. V zvezi s tem piše: „Menijo, da so se komunistične sile, ki so štejele več kot 5000 mož, skrčile na 1000 in se razpršile v skupine, ki nimajo med seboj nobenih zvez. Prevladuje splošno mnenje, da se konec marca s peloponeškim problemom ne bo več bavila vojska, ampak da ga bo prepuščala policiji.“

2. Navidezen umik važnih komunističnih edinic z južnega pobočja gorate pokrajine Pinda proti severu.

3. Skoraj popoln zastoj na glavnem sektorju bojnega pozorišča Macedonije, ki je sledil onesrečenemu napadu izbranih komunističnih edinic na mesto Florino. Tega napada se je udeležilo 4000 mož. Žrtve so znašale najmanj četrtno tega števila. Harrison pa tudi senčne strani položaja ni prezrl in pripominja:

„Za popoln poraz komunistov je treba najti način, ki bi zedinil napore grškega ljudstva. Da bi dosegli ta cilj so kot eno izmed sredstev predlagali ustanovitev oborožene ljudske milice v vseh vaseh očiščenega ozemlja. Med drugim ima ta predlog naslednje omembe vredne prednosti:

1. Vasi ne bi bile več neoborožene izpostavljene napadom malih komunističnih tolpe;

2. Nevarnost nove komunistične infiltracije na očiščeno ozemlje bi ta ukrep zelo zmanjšal.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Zunanjepolitični odbor ameriške predstavniške zbornice je sinoči odobril zakonski načrt, ki odobruje nadaljevanje programa za evropsko obnovo za nadaljnje leto.

Ta zakonski načrt predvideva 5 milijard in 380 milijonov dolarjev za delovanje Uprave za gospodarsko sodelovanje v 15 mesecih po 2. aprilu 1949. Ta znesek je za 200 milijonov nižji kot znesek, ki ga predvideva zakonski načrt senatnega zunanjepolitičnega odbora.

Če bo predstavniška zbornica odobrila zakonski načrt v tej sedanji obliki, bo morala razlike med zakonskim načrtom predstavniške zbornice in načrtom senata izravnati mešana komisija.

Odbor predstavniške zbornice je zavrnil popravek, po katerem naj bi se okrnila podpora vsem državam, ki se ne bi uklonile priporočilom Varnostnega sveta Združenih držav. Kot znano, je podoben popravek zavrnil tudi senatni odbor.

Načelnik tiskovnega urada pri zunanjem ministrstvu Michael McDermott je izjavil skupini časnikarjev, da bo 21 uradnih predstavnikov vzhodnoevropskih vlad več kot dovolj, da bodo izrazili komunistično stališče na svetovnem kulturnem in znanstvenem kongresu za mir, ki se je pričel pred nekaj dnevi v New Yorku pod pokroviteljstvom narodnega sveta za umetnost, znanost in poklice. Ta svet je pri generalnem prokuratorju vpisan na listi organizacij prevratnega značaja.

„Ni potrebno — je dejal McDermott — da bi izdali vizume oz. potna dovoljenja še drugim komunističnim neuradnim glasnikom iz držav, ki so izven železnega zastora.“

To izjavo je dal McDermott v zvezi z novicami, ki so prišle iz tujine, da so Združene države odklonile vizum neka-

terim državljanom iz Velike Britanije, Francije, Braziliije in Italije, ki so se nameravali udeležiti konference. Ko je zunanje ministrstvo dalo vizum predstavnikom Vzhodne Evrope (n. pr. predstavnikom Sovj. zveze), je izdalo sledečo pripombo: „Ameriška vlada si ne dela utvar o tem, kako bodo komunisti skušali izrabiti kongres v svoje namene.“

ITALIJA

Italijanski komunistični tisk, ki mora točno tolmačiti sovjetske želje, mora stalno hoditi na sovjetsko veleposlaništvo po navodila za vsak važnejši članek. V Rimu so opazili, da Togliatti redno pošilja svoje ljudi na sovjetsko veleposlaništvo.

Zanimiv je bil primer, ko so aretirali kardinala Mindszentyja in ko je padel v nemilost general Markos. Ko je Togliatti izvedel za ti dve novice, je poslal po navodila Gianoarla Paietta. Na sovjetskem veleposlaništvu so mu rekli, da še čakajo na točna navodila iz Moskve in italijanski komunistični tisk je smel poročati le, da o teh zadevah še ni nikakega „uradnega“ poročila.

Po šestdnevni debati je sklenil italijanski senat s 188 glasovi proti 112, da bo Italija pristopila k Severnoatlantski obrambni zvezi.

VELIKA BRITANIJA

V Londonu so sporočili, da bo Velika Britanija v kratkem postrila prepoved izvoza orožja in municije v Sovjetsko zvezo in njene satelitske države. Izdali bodo novo listo, ki bo vsebovala vrste blaga, katerega izvoz bo z objavljenjem te liste ustavljen.

Britanska sindikalna zveza je objavila brošuro z naslovom „Zakaj smo zapustili Svetovno sindikalno zvezo?“ To brošuro so poslali vsem sindikatom, ki so včlanjeni v Svetovni sindikalni zvezi. V brošuri poudarjajo, da je Svetovna sindikalna zveza sedaj popolnoma v komunističnih rokah in da so komunisti s svojimi intrigami onemogočili poizkuse, da bi ostala Svetovna sindikalna zveza neodvisna.

DANSKA

Danska vlada je izročila pretekli teden amerškemu zastopniku v Kopen-

hagnu listino, v kateri uradno potrjuje pristop Danske k Severnoatlantski obrambni pogodbi. Vladni odlok za pristop sta sprejeli obe zbornici z veliko večino glasov. Pogodba bo avtomatično ratificirana, čim jo podpiše danska vlada.

ALBANIJA

Albanske oblasti so pred kratkim pozvale vse politične begunce, naj se do 15. aprila vrnejo v domovino. Vsakega, ki se bo do takrat vrnil, obljublja „amnestijo“. Poziv se konča z naslednjim stavkom:

„Oblasti bodo ustavile kazensko postopanje proti vsem družinskim članom tistih političnih beguncev, ki se bodo v določenem roku vrnili.“ To z drugimi besedami pomeni, da se komunisti znašajo nad nedolžnimi družinskimi člani političnih beguncev.

ŠVEDSKA

Po poročilih iz Štokholma se mudi tajnik švedske komunistične stranke, Lager, trenutno v Moskvi, kjer mora obrazložiti vzroke za izstop 16.000 članov iz švedske komunistične stranke.

Drobne novice

Iz Prage poroča Reuter, da je češkoslovaški komunistični list „Mlada Fronta“ objavil, da „smatrajo na Češkoslovaškem vse diplomate, ki zastopajo zapadne kapitalistične države, za špijone in sovražnike“. V poročilu o aretaciji britanskega častnika Wildash-a, ki je bil v Pragi nastavljen pri britanskem poslaništvu, pravi ta list, da so zapadnjaški, posebno pa še britanski in ameriški diplomati v prvi vrsti špijoni svojih vladajočih krogov in šele potem zastopniki svojih dežel.

Carinska zveza Francija-Italija

V soboto sta podpisala v Parizu francoski in italijanski zunanji minister pogodbo o carinski zvezi med Italijo in Francijo. Pogodbo opisujejo kot „sredstvo za doseg ideala, da stvorijo iz Francije in Italije enotni notranji trg, na katerem se bodo shajali ljudje in se bo izmenjavalo blago popolnoma neovirano. Dalje opisujejo to pogodbo, da je usojena, da končno poveže med seboj skoraj 90 milijonov evropskih prebivalcev v skupno gospodarsko upravo.“

Nepotrebno razburjanje

Znani ameriški časopis „Christian Science Monitor“ se ob bolj ali manj propagandnem razburjanju, ki je zaradi Atlantske obrambne pogodbe nastalo v sovjetskem taboru, sprašuje, če je ta pogodba v povojni diplomatski zgodovini res nekaj novega.

Treba je reči, da pogodba obsega novo področje in da so njeni nameni ter cilji dokaj široki. Toda vse tisto, kar se nekaterim v tej pogodbi zdi novo, lahko najdemo v večini mednarodnih sporazumov, kar so jih sklenili od aprila 1945 dalje.

Pogodba o medsebojni pomoči med ameriškim državam, podpisana v Riu, obsega večje področje, kakor je atlantsko. Bruseljska pogodba ali zahodnoevropski sporazum vsebuje strožja določila o vzajemni pomoči. Tako imenovana „prijateljska“ pogodba, ki so jo Sovjeti izsilili s Finsko, dovoljuje celo eni podpisnici, to je Sovjetski zvezi, da lahko v določenih razmerah prevzame nadzorstvo nad zunanjo politiko druge države.

Niti eden izmed teh sporazumov ne prestopa okvira Združenih narodov. Njihovo besedilo v tej ali oni obliki poudarja, da so zakoniti tudi po določenih ustave Združenih narodov in da se tudi ujemajo z načeli in cilji te mednarodne ustanove.

Sovjetska zveza je bila prva, ki je po določenih ustave začela sklepati, ki je izkoristila določila ustave Združenih narodov o sklepanju medsebojnih pogodb za posamezna področja ter podpisala sporazume te vrste z vsemi svojimi podložnicami.

Sovjeti imajo zdaj pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomo-

či z Bolgarijo, Romunijo, Madžarsko, Češkoslovaško in Poljsko. Sem moramo prištevati tudi sovjetsko-jugoslovanski sporazum o prijateljstvu in sodelovanju, ki so ga podpisali aprila 1945, dasi se zdi, da je njegova stvarna vrednost danes zaradi razdora med Titom in Sovjeti kaj dvomljiva.

V teh pogodbah smo prvič brali določilo, da bodo podpisnice skupno nastopile ne le proti kakemu novemu nemškemu napadu, marveč proti kateremu koli napadu s tretje strani. S tem so mislili Združene države in to že tedaj, ko je Sovjetska zveza še vživala vso njihovo vojaško pomoč.

Četrtega marca 1947 sta Anglija in Francija podpisali tako imenovano Dunkirško zvezo (imenovano po francoskem mestu Dunkerque). Ta določa vzajemno pomoč za primer nemškega napada in medsebojno posvetovanje, če bi Nemčija nehala izpolnjevati obveznosti, katere ji nalaga brezpogojna vdaja iz leta 1945.

Kanada sicer ni pristopila k vseameriški pogodbi, podpisani v Riu. Pač pa ima še vedno obrambni sporazum z Združenimi državami, ki ga je sklenila med drugo svetovno vojno. Na splošno pa sodijo, da bi vsak napad na Kanado takoj sprožil tudi izvajanje vseameriške pogodbe.

Vse doslej se ni nad takimi pogodbami in zvezami nihče spotikal. Edino pri Atlantskem sporazumu so Sovjeti, njihovi podložniki in njihove pete kolone dvignile krik. To dokazuje, da jih je atlantska obrambna pogodba razkrinkala kot morebitne napadalce ter prekrizala njihove načrte.

O TITU, GRČIJI IN KOMINFORMU

(Nadaljevanje s 1. strani)

vedno in ostane „bistveni del socialistične skupine“.

Dalje čitamo v razgovoru, da gospodarski razgovori z Zápandom niso in ne bodo imeli nikakih vzporednih političnih ciljev. Jugoslovanski spor z drugimi ljudskimi demokracijami je „popolnoma notranja zadeva med socialisti“, ki jo bodo poravnali sami med seboj.

Vendar pa ostane dejstvo, da se bo moral Tito nasloniti na Západo, če bo hotel rešiti svojo petletko, v slučaju, da okrepi Vzhodnoevropski svet za medsebojno gospodarsko pomoč svoj pristisk na Jugoslavijo.

Vzhodnoevropski svet za medsebojno gospodarsko pomoč je izvedel v zadnjih dneh dve novi potezi v okviru gospodarske blokade Jugoslavije: Madžarska in Češkoslovaška ji nista dostavili nad vse važne opreme za težko industrijo in pa zelo povišali cene za blago, ki ga dostavljata.

Vsi britanski in ameriški poizkusi, da vidijo Tita skozi vse te gospodarske težave, morajo temeljiti na zelo skrbnem preračunanju njegove moči in pana možnosti kljubovanja političnim silam, ki so naperjene proti njemu. Izvesti te račune je ena najtežjih nalog.

Potovanja v Italijo brez vizuma

V Rimu so podpisali pogodbo o ukinitvi potrebe vizuma pri potovanjih iz Avstrije v Italijo in obratno.

Državljanin obeh držav sedaj lahko potujejo iz ene v drugo državo, pokazati morajo le veljavni potni list. Zadržijo se lahko v drugi državi 30 dni. Za daljše bivanje je potreben vizum. Ta določila bodo stopila v veljavo 1. ali 15. junija predhodno za dobo šestih mesecev.

MEZMOTLJIVI STALIN

V kratkem izide knjiga z naslovom „Levica, desnica in sredina“, ki jo je spisal sindikalist Sydney Lens iz Chicaga. Založniki te knjige so objavili, da newyorški komunistični časopis „Daily Worker“ ni mogel dovoliti ponatisa določenega članka iz brošure, katero jo isti list objavil leta 1925, (ki pa je bila že pred dalj časom vzeta iz prometa), v katerem je priznaval Stalin, da se je v svojem stališču do ruske revolucije 1917 zmotil.

Založniki izjavljajo, da je glasov navedenega odstavka Stalin izjavil, da je večina stranke izvajala s pomočjo Sovjetov v vprašanju miru na začasno vlado politiko pritiska, da pa ni sprejela glade bodoče akcije za prehod od primitivnega ideala diktature proletariata in kmetov k poznejši oblasti Sovjetov nobene neposredne odločitve. Takrat je izjavil Stalin, da prizna, da je v tistem času tudi on „bil istega zmotnega mnenja“ in da je to svoje stališče v celoti opustil šele, ko je popolnoma pristal na Leninovo črto.

Komunistična stranka, izjavlja Lens, ne dovoli ponatisa tega materiala, ki ga je prve čase sama objavila, iz edinega razloga, ker se boji, da bi lahko zaradi tega nastal dvom o takoimenovani nezmotljivosti Stalina.

O „KULTURNI IN ZNANSTVENI KONFERENCI ZA SVETOVNI MIR“

Angleški list „Manchester Guardian“ pravi, da je „kulturna in znanstvena konferenca za svetovni mir“ del sovjetske propagande, katere se poslužuje Sovjetska zveza po vsem svetu kot napadalnega sredstva proti Marshallovemu načrtu in severnoatlantski pogodbi.

Skrit namen vseh takih konferenc in odborov je prikazati in dopovedati svetu, da je želja po miru monopol komunistov, da so samo komunistične države proti vojni in da bi oborožen napad mogle izvesti edino zahodne demokracije. Iz tega sledi, da služi vsak ukrep Sovjetske zveze ohraniti miru, čeprav bi se zdel žrtvam oborožen napad. S tem sta Stalin in Molotov utemeljevala zvezo s Hitlerjem, to je veliko slepilo, ki ga skušajo Sovjeti raztrositi po vsem svetu. S tem plaščem prekrivajo svoje napadalne težnje in dobro izbrana sredstva, da oslabijo v svetu, ki je vojne sit, odpor proti komunističnemu trinoštvu. „Intelektualci“, ki tem limanicam še nasedajo, ne zaslužijo nobenega pominjanja. Zavestno ali podzavestno so se udinjali Moskvi.

Parlamentarne tradicije zahodne Evrope

(Edouard Herriot)

Edouard Herriot, predsednik francoskega parlamenta in bivši francoski ministrski predsednik ter zunanji minister, je predsednik francoske radikalno-socialistične stranke. Razen tega je predsednik posvetovalnega odbora za Zedinjeno Evropo, ki so ga ustanovile države bruseljskega pakta za proučitev možnosti ustanovitve evropskega parlamenta in ukrepov za ojačanje enotnosti med evropskimi državami. Med vojno je bil interniran v Nemčiji od leta 1943 do konca vojne. Je član francoske akademije od leta 1946.

V prijetno zadoščenje mi je, da lahko po mnogih letih političnega udejstvovanja razim svoje misli o edini vladni obliki, ki po mojem mnenju lahko jambo in dostojanstvo človeka.

Šno čudno razumsko nasprotje, moramo sredi 20. stoletja znova proti trinoštvu! Po dolgem zgoskem razvoju, v katerem so se vse vrste trinoštva pokazale za nemogoče, vrsti vojn, ki smo jih pozdravljali osvoboditvene vojne, spet grozeče nastopa novo trinoštvo. Danes se pojavlja trinoštvo pod novim imenom — ki ni nič manj neprijetno kot njegov značaj — nastopa kot totalitarizem. In v tej svoji obliki si upa trditi, da je napredno, v trenutku, ko je podvrglo svojemu brutalnemu ustroju državo, kot je Češkoslovaška, ki se lahko ponaša med drugim tudi s tem, da je z mučeništvom Jana Husa branila svobodo človeške vesti.

Del mladine pač lahko zapeljejo zapeljive doktrine, ki napadajo in uničujejo načela svobodne civilizacije, moralna pravila velikih filozofov in etiko samega krščanstva. Branilci političnih svobod morajo zato vnovič še hrabrejše v boj kot v preteklosti.

Tisti, ki zagovarjajo razširitev te obrambne akcije na cel Zahod, imajo prav. Zahod se je od 18. stoletja dalje držal v svoji politiki določenih pojmov, ki so končno pripomogli k zmagi pravice in pameti v moderni družbi. To so bile tiste misli, ki so se uresničevale v času ameriške revolucije in v času francoske revolucije. Tem mislim se moramo zahvaliti, da so se v Evropi uveljavila splošna temeljna načela, ki so jih uporabili razni narodi po svojih raznih potrebah in svojih posebnih tradicijah. Ne redko izvirajo te misli iz britanskega izkustva, v splošnem pač iz skupnega razvoja, zaradi katerega tvorijo svobodne države svobodnih tradicij tako rekoč eno veliko rodbino. Ta rodbina pa se mora zdaj še prav posebno zavdati te svoje enotnosti.

K temu liberalnemu pojmovanju, ki je izvor parlamentarnega sistema, je mnogo pripomogla Vel. Britanija. Že to dejstvo samo je eden od globokih vzrokov naklonjenosti, ki jo goji Francija do Anglije. Montesquieu piše v svojem „Duhu zakonov“: „Na svetu je narod, za katerega je politična svoboda prvi cilj ustave.“ Tudi Voltaire se je izrazil enako, francoska ustavodajna zbornica si je često vzela za vzorec načela, ki so veljala v Veliki Britaniji. Zanimivo je, da se je Francija v svoji zgodovini skušala rešiti tega vpliva le, ko je korakala proti imperiju Napoleona, in pa takrat, ko se je vračala k poizkusu ustavne monarhije ali pa ob času revolucije leta 1848.

Ko je nastala v Franciji Tretja republika, se je vpliv britanskih doktrin in ameriških izkustev uveljavil pri ustvarjanju tiste vladne oblike, pod katero je Francija s kratkimi presledki živela do leta 1940. Prepričan sem, da je prišlo do reakcionarne oblike vlade Petaina in Lavala zaradi ukoreninjene mrznje do Vel. Britanije, ki ima svoj izvor bolj v sporu misli notranjega značaja kot v čisto zunanjih razlogih. Dejstvo, da je Laval sovražil Veliko Britanijo, — to vem iz osebnega izkustva — ima svoj vzrok v tem, ker je Velika Britanija predstavljala politični liberalizem.

Čas in vztrajnost

Kot so zgodovinarji često prikazovali, je v Veliki Britaniji bil potreben daljši čas in ponovni poskusi za oblikovanje predstavniške vlade, to je sistema, v katerem se izvršuje suverenost v imenu naroda in v katerem morajo od konca 18. stoletja dalje fiskalni ukrepi biti odobreni po predstavnstvu naroda. Narod prenaša potom volite svojo oblast na poslance, od katerih predstavlja vsak celokupen narod in ki morajo biti vsi pri svojem delovanju svobodni. Diktatorske oblasti so tu prepovedane. V Veliki Britaniji, kot tudi trenutno v Franciji, je ta sistem dvozborniški. Izvršilna oblast je zaupana ministrom in kralj mora dovoliti, da se ministri udeležijo vsakega dejanja, s katerim izvršuje Krona svoje posebne pravice.

Ena od značilnosti predstavniške vlade je ločitev oblasti države. To načelo je kot temeljno potrebo poudarila ameriška revolucija in francoska deklaracija pravic človeka, ki v členu 16 dolo-

ča, da se „mora reči o vsaki družbi, v kateri ni zagotovljeno jamstvo pravic in ni določena ločitev oblasti, da nima ustave“. Suverenost obsega številne jasno določene znake, ki jih mora odstopti narod raznim izbranim upravnim telesom, ki so drug od drugega neodvisna. Ta telesa so, kot izjavlja Sieyes, sredstva in orodja, ki so pooblašena od narodne suverenosti. Ta pojem je izoblikoval že Locke, vsaj kar se tiče zakonodajne in izvršilne oblasti. Montesquie ga je dalje razčlenil.

Po mojem mnenju moramo dandanes to načelo odločno braniti. Videli smo, kako so si določene države prilastile politično oblast in pravico, da tako rekoč brez posrednikov obsojajo in odstranjujejo svoje nasprotnike. Tak državni postopek je ostuden. Pravosodstvo mora biti strogo ločeno od politike. Jaz sem vedno nasprotoval vsakemu posebnemu pravosodstvu. V državi, ki razpolaga s sposobnim policijskim zborom, mora zadoščati redno pravosodstvo.

Bistveni cilj predstavniške vlade obstaja v tem, da jamči vsakemu posame-

zniku največjo svobodo in varnost. Načela take vlade je, da s svobodnim razpravljanjem spravi v sklad najvišje potrebe države s pravicami posameznika. Njena dolžnost je zagotoviti spoštovanje načel, ki jih vsebuje francoska deklaracija pravic človeka, katere člen 14 navaja: „Svoboda obstaja v tem, da lahko delamo vse, kar želimo, le da ne škodimo s tem komu drugemu. Zato so naravne pravice vsakega človeka omejene le po potrebi jamstev vsem drugim članom družbe za uživanje istih pravic. Te omejitve pa določi lahko edinole zakon.“

Odlična vloga zakona kot pravega temelja vsake resnično demokratične organizacije izvira iz iste definicije. Ako sprejmemo tak sistem, zakon ne more izražati le volje ene same osebe ali pa ene same skupine. Zakon odklanja popolnoma tisto vrsto vlade, ki jo z odlokom uvajajo fašistični, nacistični ali marksistični režimi. Zakon določa volja večine; čeprav imamo radi tega določene pridržke (tudi od večine sprejeti zakon ni vedno idealen), vendar daje ta sistem največjo varnost družbam, ki hočejo biti vladane tako, kot zahteva korist večine, izražena po narodnih te družbe, in ki nočejo biti vladane po sistemu mističnih določil.

Obveznosti posameznikov

Zdaj moram biti odkritosrčen. Poudariti moram dejstvo, da nalaga parlamentarni sistem posameznemu državljanu določene obveznosti. V avtokratičnem (diktatorskem) režimu, pa naj ima tak režim to ali ono ime — takih režimov je na svetu še mnogo — je državljan samo pasiven stvar, pod določenimi pogledi celo le stvar. Zato državljan nima nikake lastne odgovornosti. On le uboga.

V demokraciji pa je pravi pomen posameznika v tem, da on sam ustvarja zakon in to vrednost posameznika priznava tudi vlada. Tako ustvarjeni zakon ima točno tisto vrednost kot tisti, ki ga ustvarja. Parlamentarni sistem zato priznava vsakemu državljanu največji moralni in intelektualni (umstveni) pomen. Dolžnost demokracije je, da postopoma združi politične in moralne vrednote. V ta namen mora državljana primerno vzgojiti. Današnje napade na načela demokracije pripisujem velikemu vznemirjenju, ki ga je povzročila vojna, in pa propadanju tradicionalnih sistemov pouka. V preteklosti so obstajali v velikih demokracijah ugodni po-

goji za napredek kulture. Demokracija ne more jamčiti človeku politične svobode in individualnih (osebnih) pravic, če človek sam ne misli na tozadevno obrambo. Če hočemo razumeti, kako velik zaklad pomenijo velike svobode, ki jih jamči predstavniška (parlamentarna) vlada (svoboda vesti, svoboda zbiranja, svoboda tiska), moramo krepiti našo naravno sposobnost razumevanja z vzgojo državljanov.

Ne more biti zajamčen mir in tudi ne postopno zmanjšanje nevarnosti vojn in njihova končna odprava, ako ne upoštevamo narodov in držav.

Skratka, nobenega dvoma ni, da je predstavniški ali parlamentarni sistem najvišja oblika politične civilizacije. Ne dvomno ima svoje napake in pomanjkljivosti, toda vseeno predstavlja pridobitev, ki je bila dosežena s pretresanjem in z razumnostjo naše moderne filozofije.

Da napravimo moderno primerjavo, lahko izjavimo, da pristanejo le zaostale in v začetku političnega razvoja stoječe države na tiste teorije, ki dovoljujejo državi, da z zakonom omeji osebnostno svobodo in celo svobodo znanstvenega raziskovanja, kot se to ponekod dogaja danes. V nekaterih državah je politični fanatizem le surogat (nadomestek) odpravljenega verskega fanatizma. Inkvizicija so zopet pojavlja in to v obliki, ki jo je lahko spoznati. Taki pojmi ponižujejo človeka na stopnjo sužnja.

Po mojem mnenju človek lahko odobri le tisti sistem, ki priznava posamezniku njegov pravi pomen, ne pa tisti, ki mu jemlje svobodo. Mnogo milijonov človeških življenj je bilo žrtvovanih za obrambo te ideologije proti trinoštvu Hitlerja in Musolinija. Odpovedati se tem načelom, ki edino lahko ščitijo našo svobodo, bi se reklo zatajiti te žrtve, izdati vse te mrtve in odkrito priznati, da smo te nesrečneže bedno prevarili.

Zahodu je poverjeno zgodovinsko poslanstvo. To poslanstvo je že leta 1688. našlo svoj izraz v „Bill of Rights“ in še pred tem v „Zahtevi pravic“ leta 1629. Pri tem so sodelovali najplemenitejši možje. Iz zahoda je vzklija svoboda, svoboda je vzklija v Združenih državah in nato v velikih državah Južne Amerike. Zahod je dal pobudo za vse plemenite nagibe francoske revolucije. Neskončna vrsta pisateljev in politikov se je borila za ideologijo zahoda, ki je najdragocenejša dediščina naše civilizacije, katere jedro obstoji v pravicah človeške osebnosti. To pomeni končno, da moramo spoštovati v življenju naroda tisti zaklad, ki se imenuje svoboda vesti vsakega človeka, in ga tudi ohraniti.

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

19.

Kakor bi ga nekdo pičil z iglo, skoči naenkrat kvišku, se zagrabi za glavo in veselo vzklikne: Ha, sedaj vaju imam! Flegar ga pogleda in vpraša, kaj mu je.

Pisar vzame seznam, pokaže na ime: Andrej Hribernik in Tomaž Piskernik in pravi:

„To sta dva fanta, ki sta sposobna za vojaka, nobenega vzroka ni, da bi bila oproščena, ta dva morata v vojsko; ha, ha, tako se jaz maščujem, bosta še pomnila, kdaj sta me napadla in zasmehovala.“

Flegar prikima pisarju in je tudi sam vesel, da se znebi teh mladeničev, posebno Andreja, ker se je vedno bal, da ta ne prizadene Robertu kaj hudega, ko je zapustil njegovo sestro v sramoti.

„Pa vendar ne pojde tako glado,“ meni flegar in se zamisli; „zdi se mi, da sta oba rudarja, ti so pa vojašine oproščeni.“

„A kaj to! Si boš delal še težko vest?“ pravi Robert očetu, katerega je tikal, če sta bila sama; „vzroka imaš

dovolj, ker cesar rabi vojake, lastniku rudnikov Kompošu pa že lahko poveš, da naj oba kratkoma odsluži iz službe, če bi bile kake sitnosti.“

„Pa si vendar brihten fant, kako si si vse dobro premislil,“ ga pohvali oče; „še danes sporočim Kompošu, da naj mi stori to uslugo, saj je dosti dolžan ženeški gosposki in sitnosti mu lahko delamo; he, he, vse gre dobro.“

In zadovoljno se nasmeje in hodi veselo gor in dol po sobi. Naenkrat se ustavi pred svojim sinom in pravi:

„Pa najprej ju moraš še imeti!“

„Prepušti, oče, to meni, ta dva tička mi ne uideta.“

„Dobro, dobro, moj sin, verjamem ti, da si pretkan in zvit; le pazi, da ti ne dasta za slovo kak spomin.“

„Tako nepreviden ne bom, da bi šel blizu; saj imamo grajske hlapce, njih butice so bolj trde, če se postavita moja nasprotnika v bran.“

Storjen je bil peklenški sklep in s tem je bila zapečaten tudi usoda teh dveh fantov.

Kakor blisk se je raznesla vest, da je napovedal cesar vojno in da gosposka nabira vojake. To je nastal strah med mladimi ljudmi! Kdor se ni mogel odkupiti ali drugače najti tehtnega vzroka, je pustil svoj dom in se skril v gore, kjer je delal pri kakem kmetu kot drvar visoko v planini. Iz belskega okraja so šli fantje kakor navadno čez Sv. Lenart na Štajersko, v Solčavo in druge samotne kraje, da so se rešili vojašine. Skrivali so se, kakor so mogli,

zakaj gorje mu, kogar so dobili. Moral je k vojakom in oditi v daljne kraje, od koder se je vrnil šele po dolgih letih ali pa tudi nikdar več.

Andrej in Tomej sta ostala doma, zakaj bila sta rudarja in se zanašala, da sta prosta vojašine. A ravno to je bila njuna poguba. Flegar Reitrer je pisal imovitelju rudnikov Kompošu, da nujno rabi vojake, vsled česar naj odpusti iz službe oba rudarja Andreja in Tomeja, ki sta se tudi pregrešila zoper postave vsled nasilnega postopanja napram pisarju Hubmanu. Flegar je še pripomnil, da se nadeja izpolnitve te želje, ker gre tudi ženeška gosposka njemu na roko. Ako ni v treh dneh odgovora, se smatra, da Kompoš v to privoli, in flegar je dobro vedel, da odpovedi ne bo, zakaj preveč je bil Kompoš zadolžen pri grofu Rosenbergu. Kakor je bilo temu težko, zgubiti dva dobra, zanesljiva delavca, tako se je moral ukloniti. Ni dal odgovora, a tudi rudarjev ni odpustil; mislil si je, naj se stvar steče, kakor hoče.

Bilo je neko soboto na predvečer praznika sv. Barbare. Rudarji so prišli vsi domov, saj drugi dan imajo na Reberci kakor že od nekdanj slavnostno božje opravilo v cerkvi s pridigo, peto mašo in darovanjem okoli oltarja. Zakaj v glavnem oltarju je med drugimi svetniki tudi kip sv. Barbare, zaščitnice rudarjev. V to svrhu imajo vsi rudarji prosto in dvojno mezdo, da zadostijo svoji dolžnosti, kakor je to bilo od nekdanj.

(Dalje prihodnjič)

POVODNI MOŽ

(PRAVLJICA IZ ROŽA)

Med Želučami in Rožekom v Rožu še sedal pripovedujejo ljudje o povodnem možu. Videli so ga drvarji v gozdu, delavci na polju, videli so ga pa tudi večkrat sedeti na kaki skali ob Dravi. Prikazal se je pa vselej le na levem bregu Drave, samo enkrat ga je baje videla tudi stara Kramarčinja v šentjakobskem potoku, ki se steka pod Veliko vasjo v Dravo.

Bila je svetla poletna noč in žena ni mogla spati; vstane iz postelje, stopi k oknu in gleda v tiho svetlo noč. Samo potok, ki je žuborel mimo vrtiča, je pel svojo staro pesem. Kar naenkrat pa se Kramarčinji zazdi, da se tam ob potoku, kjer stoji stari jesen, nekaj blešči. In res, ko natančneje pogleda, vidi stati sredi potoka povodnega moža v luskinasti, lesketajoči obleki. Od strahu so se ji jela šibiti kolena; ganiti se pa le ni mogla. Šele ko bije ura na šentjakobski cerkvi eno čez polnoč, izgine prikazen. Globoko se je žena oddahnila, samega strahu pa je nato zbolela.

Tudi stara Hajnzla ga je videla nekoč, ko je pasla krave ob Dravi. Da si krajša čas, je vzela z doma kvančič volne in pletla nogavice; tako zamaknjena je bila v svoje delo, da se je malo-kdaj ozrla po kravah, ki pa k sreči niso uhajale v škodo. Kar naenkrat ji pogleda silno bradat mož v obraz in se ostudno nareži. „Stara je Hajnzla, stara!“ blekne mož in kakor bi trenil, se zopet izgubi proti Dravi. Od tistega časa niso več spravili stare Hajnzle na pašo ob dravskem bregu.

Blizu Podravelj tik ob Dravi je cepil drva drvar. Večkrat je že bil slišal o povodnem možu in pravili so mu, da rad počiva na tisti skali, ki še danes služi brodarjem za odpravljanje čolnov od brega. Radovednost ga žene, da spleza na tisto jelšo, od koder se dobro vidi vsa skala. Kako se začudi, ko res zazre na skali moža v zeleni, luskinasti koži! Kakor srebro se svetijo na soncu njegove lukine in drvarju se zdi, kakor bi bil mož oblečen v same srebrne tolarje. Sedaj je zazrl drvarja tudi povodni mož. Začudenje drvarja se spremeni v strah, ko zapazi, da se pomika povodni mož proti njemu. Lasje se mu ježijo, ko ga že čuti tik pod seboj. — Kaj storiti? „Ježeš, Marija!“ zakliče ves prestrašen. To ga je rešilo; komaj je izustil drvar te svete besede, je povodni mož izginil v dravskih valovih. Od tistega časa drvarju nikoli ni več prišlo na misel, da bi ob Dravi splezal na kako drevo in iskal povodnega moža. Sploh se je Drave izogibal, kolikor je le mogel.

Na ravno isti peči so ga večkrat videla tudi podraveljska dekleta, če so prišla k Dravi prat. Česal se je ali pa si gladil brado. Urno so tedaj zbežale perice in rajši izžemale perilo doma. Strah med njimi je postal še večji, ko se je raznesla vest, da si išče povodni mož ženo. Večkrat je že lovil dekleta, ki so same prihajale s perilom k Dravi.

Nekoč se je zopet zbralo sedem povodnih deklet na prališču. In kakor je

Solza

Kakor cvetko mlado jutro lice si mi orosila, ko me je ljubeča mati prvič v zibko položila.

Od tedaj si mi družica kakor ženinu nevesta; srca so se ohladila, ti pa bolj kot kdaj si zvesta.

Čas nabira čelo v gube, na obraze sence riše; ti edina spremljaš vzdih, dokler smrt te ne obriše.

Lajšaš skrite bolečine, čudovito moč razkrivaš in hladiš, četudi pečeš, kadar madeže izmivaš.

Solza, kapljica srebrna, grenka, kalna ob slovesu, toda bolj kot biser svetla boš ob svidenju — v očesu.

Limbarski

med pericami že navada, so se menile o sto rečeh. Pomenkov ni bilo ne konca ne kraja. Govor je nanese med drugim tudi na moške in ena najmlajših, Foltejeva Ančka, je rekla na pol šaljivo: „Možila se pa že ne bom nikoli, pa če bi jih tudi imela tri fare na izbiro. Saj ni nobeden nič prida. Mi je pa še ljubši povodni mož.“

Komaj nesrečnica to izreče, že stoji povodni mož sredi med dekleti. Kakor jata preplašenih jerebic se razpršijo in letijo proti domu. Le Ančke ni bilo od nikoder.

Hitro se je raznesla ta strašna novica po vsej vasi. Z blagoslovljeno vodo se napotijo možje in žene iz vasi tja k Dravi na prališče, toda našli so tam samo perilo, o deklici pa ne duha ne sluha in vsa okolica je bila prepričana, da je padla Ančka, ki se je v prevzetnosti pregrešila, v oblast povodnega moža. Neizmerno so žalovali starši nesrečnega dekleta in v iskrenih molitvah so pripravili njeno dušo Bogu.

Edini živi spomin na izgubljeno hčerko je bil staršem lonec z nageljni, katerim je še zadnji dan zalivala. Ščasoma pa je nageljšek začel hirati; manjkalo mu je postrežne roke in veselih dekliških pesmi. Hiral je in hiral in že se je bala mati, da docela usahne. — V slovenskem ljudstvu pa je ukoreninjena vera, da dokler nageljšek zeleni in cveti, da tako dolgo tudi upanje živi. Ni čuda torej, da je mati z vso skrbnostjo negovala nageljšek, mu prilivala in kadar treba, odstranila zamrle vejice in liste. Pa vsa materina skrb le ni nič zalegla — nageljšek je hiral in hiral. Iznajdlji-

vo materino srce pa si ve pomagati. Nageljšek presadi v svežo prst in mu začne zalivati s solzami. Z vso materino skrbnostjo in potrpežljivostjo čaka in čaka in glej: ni čakala zastoj. Čez zimo je nageljšek pognal nov vršič iz korenine in s prijetnim zelenjem vzbujal v materinem srcu upanje in nado, da njena ljubljena hčerka še živi. Srce ji vzkipi radosti, ko se v prvih vigranih sončnih žarkih razvije prvi rdeči nageljšek. Pa čudo: dasi ga je sonce ogrevalo ves dan, nageljšek je ostal rosnat. Materi je nekaj reklo, da so rosne kaplje na cvetu solze njene gotovo vedno žalujoče hčerke. Čim bolj se je nageljšek rosil, tem bolj se je udajala mati žalosti in vedno bolj sivela.

Nasprotno pa se je nageljšek leto za leto bujnejše razvijal; vsako leto je pognal en cvet, ki se ni nikdar posušil. V sedmem letu je imel sedem krvavo rdečih rosnatih cvetov. Oče je imel hčer že davno za mrtvo, mati pa je še vedno upala, da se vrne.

Lepega poletnega večera govorita z možem zopet o ljubljene hčerki. „Boš že videl, pametna je naša in prekanila ga bo,“ je dejala mati. Komaj to izreče, potrka nekdo na vrata.

Mati gre odpirat in že drži ljubljeno Ančko v svojem naročju. Vest, da se je deklica vrnila, se je raznesla takoj po devetih farah in vse se je čudilo srečni vrnitvi dekleta.

V svoji jezi, da ga je prekanilo navadno kmetsko dekle, je povodni mož pomoril vseh svojih sedem otrok. Izginil je potem iz onega kraja in nihče ga ni več videl.

V nedeljo popoldne

Prišla je, tiho pozdravila in sedla na klop pod oknom. Zunaj se je blestelo sinje nebo in sonce je sijalo na nepremično listje. Kokoši na dvorišču so le no brskale po pesku. Praznji mir je držal vse reči v pravečni dalji.

Otroci so se bili po malici razkropili, sleherni je šel, kamor ga je bilo veselje iti, Malka in večje deklice so šle na sprehod v gozd, najmlajši, Francek, je stikal po podstrešju občinske kašče za gnezdi vrabcev.

Oče in mati sta nekaj časa obsedela za mizo, kjer so še stale skodelice. Spet sta bila sama ko pred dvajsetimi leti, ko še ni bilo dekletca in vseh drugih. Sedela sta mahoma sredi samote, držec roke v naročju. Odsev sonca je drhtel na njiju glavah. Tako je drevesu, ki so mu pokradli sadje. Stoji pokoncu, ima zeleno listje, a je vse žalostno na njem.

Prav nič je nista bila videla, da je šla skozi vrt in nič slišala, ko je govorila na dvorišču s psom in v hlevu s kravam. Kako je prej vendar donel njen glas!

Starka ni nikoli počasi hodila. Bilo ji je več ko sedemdeset let, a je izlahka vzdignila koš trave s tal, si ga optalala na pleča in si ni nikoli obula čevljev, kadar je šla na strnišče plet. Če doma ni bilo nobenega dela, pa je dobila pri zetu in hčeri vedno dosti opravkov. Že navsezgodaj je bila tu s cepcem, si boste nože brisala z rosno travo in je vse priganjala k delu.

Bili so trenutki blagoslovljenega ravnovesja, ki pa, žal, ne obstane dolgo. Na odru življenja so starčki, očetje, tudi vnuki: življenje je polno toplote in sijaja. Najstarejši so še polni moči na poti, ki drži od Kladeka do Lipova, in pomagajo ob žetvi delati. Mlajši še ne občutijo, kako jim ginevajo moči in najmlajši se vedejo ko odrasli, podzavestno uživajo varstvo obeh rodov.

Toda nekega dne se staremu očetu na poti od Kladeka v Lipov nenadoma zvrtil in tuji ljudje ga morajo odnesti domov. Najprej je sedeval na pručici, je šel še kdaj pa kdaj na dvorišče, celo nekoliko pred hišo, nato pa je moral — hočeš nočeš — v posteljo. Kako se je, revež, tega branil! Vedel je, da ne bo nikoli več shodil, čim se bo ulegel.

„Kako rad bi ostal še nekaj časa pri vas, otroci!“ — a vse ni nič pomagalo. Nekega dne leži v krsti s čudovitim nasmehom mrličev in potem, potem ga odnesejo sinovi in vnuki čez potok. Ravnovesje je za zmeraj izgubljeno.

„Jutri ne bom prišla k vam,“ je bila dejala včeraj stara mati hčeri, „kako nedeljo moram biti tudi doma.“ Zdaj pa je tu, še preden se je bil zet odpravil k njej.

Oba sta jo začudeno pogledala in sram je je, da se opraviči: „Tako hudo mi je bilo, nisem mogla ostati.“ Nato sede na klop, si podpre glavo z roko, gleda predse. Ne joka se, le molči.

Stare oči gledajo nekam zmedeno, ko takrat, ko jo je bil zet dobil v mestu. S koškom na plečih, vsa tiha in preplašena, ga je bila vprašala: „Lepo te prosim, Jože, kako pa pridem ven iz mesta? Kar naenkrat se mi je začelo vrteti v glavi in kar ne vem, kje sem.“

Petdeset let je živela z rajnim. Ni trenutka v njenem življenju, da bi se ne spominjala njega, da bi se ne bil njegov obraz pri njej. (Njena dekliška leta so druga dežela; v to je že zdavnaj izgubila pot.) Pa kar iznenada — je sama.

Sama je med starim zidovjem, sama na vrtiču, poraslem s koprivami in prepreženim z mahom, sama za mizo nasprotni prostoru, kjer je stal njegov krožnik. Kar ne more sestati za mizo in je juho rajši stojé pri štedilniku.

Če se zdaj v hlevu prička s kozo, tedaj vé, da govori res samo s kozo. Njega ni več, ne sliši je in si ne misli zraven, „aha, naša mati se prička s kozo!“

Hudo in pusto ji je. Ura tiktaka v tišini, ki je nič več ne prekinja drugačni glas ko njen. Vse je na mah otrpnilo, stene so se pogreznile v otožnost in jo tuje gledajo. Ne, nič več ni tistega, kar je bilo prej in nikoli več ne bo. Le kaj naj počne?

Vzame molek v roke in moli. A njene misli zbežijo proč; slana ji leži na duši. Mimo njenega okna hodijo fantje, puhajo cigaretni dim v zrak; načičkana dekleta se hihitajo. Stara mati ne pozna nič več te mladine, vse jo je preraslo, svet je obljuden z drugimi ljudmi. Le ona je ostala ko pozabljen čevljev. Nenadoma je vstala, vzela ruto in je

odhitela iz koč. — Zunaj se smeje svetel dan, nič se ne zgane, ves hrup je zamotan v otožnost, vse življenje se nekje drugje izživlja. Roke ji visijo nizdol, brada ji podrhteva v pridržanem ihtenju.

Malka sedi resna in bleda materi nasprotni, zet boljši na okno. Le kako naj bi potolažila tega starega človeka, kakšno upanje bi si izmislila zanjo? Tudi najino popoldne se bo nekoč nagnilo h koncu.

„Slišite, mati,“ pravi Jože, „k nam se boste preselili. Tjale v kot bomo postavili vašo posteljo, lepše in bolj prijetno vam bo pri nas.“

Kolikokrat je stara mati že odklonila to ponudbo! Ne, ne, nikomur se ne bi v nadlego... A to pot je privela, ni ugovarjala, kar hlastno je bila za to.

Kar koj v ponedeljek so ji na strah prepeljali črvivi posteljnjak, koš, no posteljnino in nekaj drv. Izmesar kar precej odgnal s seboj.

Koča kraj potoka se je še bolj odla, žalost je strla okna, divji pljask pokrtil sledove mnogih korakov. Stara mati so poslali Francka, da je prinesel zabljeno pručico. Stara mati je bila navajena, da ni mogla sedeti na drugi. A fant bi se bil skoraj brez nje vrnil. Komaj je bil odprl mala vrata, pa je planila nanj grozotna tišina, praznina, ki sta ostali po glasovih, ki so časih tu zveneli. Skripanje vrat v neobljudeni hiši ga je zbadalo v srce. V steni so tičali zarjaveli kavliji, prag je bil oguljen od nog, ki jih ni bilo več. Niti na vrt ni šel več, kjer se je pogrezal brusilni kamen z žlebom v zemljo.

A stara mati je pri zetu kar koptela. Navadno je sedevala z molkom v roki na pručici in je šepetaje molila. A hipoma se njena usta niso več pregibala in bela glava ji je zlezla na prsi. Noge so ji okorele — nikoli bi si ne bila mislila, da ji bosta te dve zvesti služabnici odpovedali službo — in v njenem spominu se je staro pomešalo z novim. Sredi pogovora se je ustavila, ko da se hoče nečesa spomniti in blede oči so bile s strahom napolnjene.

„Dremala bo, dokler ne bo za zmeraj zaspala,“ je dejal zet svoji ženi in Malki so se udrle solze.

Dali so jo v posteljo in jo prevideli. Stara mati ni skoraj ničesar več uživala, kar dremala je od jutra do noči. A v poslednjih dneh jo je prevzel čuden nemir. Branila se je spanca, vsak hip je vstajala in tekala ven. Morali so paziti nanjo in zakleniti vrata. Stresala jih je, govorila napol glasno in je hudó gledala.

Nekega večera je ležala zaprtih oči in je prav tiho dihala. Malka se je sklanjala k njej, zdela se ji je, da ne bo več dolgo trajalo. Iznenada je stara mati odprla oči, videti je bilo, da se je zbudila iz globoke omotice. Resno in pametno se je s pogledom pogreznila v hčérine oči. Potem je oči počasi zaprla, zadihala je nekoliko hitreje, nato nič, potem še enkrat prav globoko, nakar se je malo potegnila.

Zdaj leži vsa majhna in tiha v mrzli veži. Roke je poslušno in nerodno prekrizala ko majhna deklica in noge so v belih nogavicah videti ko nožice lutke.

Kje bi si bila mislila, da bo nekoč ležala pod to streho in da ji bo pel mrtvaški zvonček te vasi! Mogoče je bila šla kdaj prej kot mlado dekle tod mimo, noseč na hrbtu koš sliv, ki jih je nesla v mesto in si je mislila: „Kdo neki stopa čez ta prag?“

Kako prisrčno bi se bila zasmejala, če bi ji bil tedaj kdo rekel, da je to tisti prag, čez katerega jo bodo nekoč nesli vso trdo in mrzlo!

(Češko: Jan Čep.)

Leopold Turšič:

Pred znamenjem

Belo svečko je prinesla na kapelični oltar za bodočnost, srečo svojo materi Mariji v dar.

Vztrepetal je drobní plamen ves boječ in tih: materi Mariji v prséh se izvil je vzdih...

Gleda deklica Marijo s prašajočimi očmi: Materi polzé po licu solzni biseri...

Kako napravi to moj sosed?

Raznolikost naravnih pogojev v posameznih deželah je vzrok, da so načini obdelovanja zemlje različni. Vkljub temu ali morda prav zaradi tega izmenjavajo kmetje tako radi svoja izkustva med seboj. Zanimajo se, kako se je posrečilo to, kako je uspelo ono. Splošna zahteva po povečanih obrekih hrane jih pa združuje v njihovih dvomih in težavah.

Podnebne razmere, kakovost tal in sam značaj ljudi povzročajo, da daje kmet v Angliji prednost malim kmetijam. V resnici je $\frac{3}{4}$ vseh kmetij v Angliji manjših od 75 juter, to je približno 40 ha. Ni pretirano, če rečemo, da dela večina teh malih kmetov za mal denar mnogo težje, kot bi pa delali, če bi bili kje nastavljeni za uradnike. Vendar so vsi rajši svoji gospodarji na svojih tleh.

Kmetijstvo, povezano z živinorejo, je pod temi pogoji najboljša podlaga za uspešno pridobivanje življenjskih potrebščin. Če upoštevamo, da je množina uvoženih življenjskih potrebščin zelo majhna, je kmet na ta način primoran, da pridela na svoji zemlji čim več, tako za sebe kakor tudi za živino.

Seveda pa obstajajo tudi enostranske kmetije (farme), ki se že več let z uspehom bavijo samo s pridelovanjem žita ali krompirja, ne da bi gojile obenem tudi živinorejo. Vendar niso vsaka tla prvovrstna za obdelovanje. Ker je bilo pred vojno mnogo živih uvoženih, so bile mnoge kmetije samo še zbirališča za klavno živino. Med vojno se je pa površina obdelane zemlje skoraj podvojila. Upajo, da se ta obdelana površina tudi sedaj ne bo zmanjšala.

Prinašamo en primer takega gospodarstva, povezanega z živinorejo iz Srednje Anglije. Ta kmetija se je bavila v prvi vrsti z mlekarstvom. Krave so bile glavni vir dohodkov in so imele prednost v dvomljivih slučajih. Kmet je preizkusil več načinov živinoreje. V začetku so bile njegove krave prav tako kot pri ostalih kmetih v neudobnih, a vključ temu zelo dragih hlevih. Dobile so običajno hrano, ki je obstajala iz trave, sena, zelenjadnih odpadkov, repe in uvoženih krmil. Ko so mu pa rekli strokovnjaki, da on s tem načinom samo čas zapravlja, je podrl kravji hlev in je krmil živino samo z uvoženo krmo, kar je pa postalo sčasoma predrago. Zato je preizkusil še več drugih načinov, dokler ni končno zgradil hleva, ki je bil najmodernejše opremljen. Zgrajen je bil iz železobetona, jekla in stekla. V hlevu so bile prhe za krave; signalne luči pa so urejevale prehajanje krav iz hleva v prostor, kjer so jih molzli. Molzli so jih trikrat dnevno v posode, ki se niso razlikovale od drugje rabljenih posod za molžo. Vendar niso bile krave s tem zadovoljne; dejstvo je, da se je število krav v štirih letih vkljub temu, da so obdržali vse telice, vsled različnih boleznih zmanjšalo.

Po tem neuspehu je pričel kmet molsti krave na prostem. Pri tem je uporabljal lesene ograde, ki so se dale prenašati od enega pašnika do drugega, kjer so se pač pasle krave. Na ta način so lahko krave molzli na kraju, kjer so trenutno bile, in jih ni bilo treba utrujati s hojo v hlev v času molže. Obenem si je kmet na ta način prihranil ogromno časa, kajti sedaj mu ni bilo več treba prevažati gnoja iz hleva na pašnike. Prostor za molžo potuje s kravami in ima prostora za tri krave, ki jih molzejo, in za tri krave, ki so pripravljene za molžo. V posebni kolnici je nameščena elektrarna, ki dovaja elek-

trični tok in goni mlekarske stroje, centrifuge in en kotel za steriliziranje (razkuževanje). Krave ženejo pred molžo v obor, ki je obdan z ograjo, v kateri je električni tok, po molži pa gredo takoj zopet na pašo.

Predočiti si moramo popoln pomen vseh teh naprav, kajti od njih zavisi uspeh celega obrata. V prejšnjih časih, ko se je vse dogajalo samo okoli hleva, so bila najrodovitnejša tla samo v njegovi neposredni okolici. Ker je bilo dovažanje gnoja zvezano s precejšnjimi stroški, so bila oddaljenejša zemljišča radi tega manj rodovitna. Sedaj se pasejo krave po vsem prostoru enakomerno. S tem postanejo žetve približno enakovredne. Če se pokaže kje kaka izčrpanost tal, namestijo pač v tem odseku naprave za molžo in s tem dovedejo tlam potrebna gnojila.

Črvi na prodaj

Tudi v današnjem času, ko prodajajo in ko kupujemo vse mogoče stvari, skoraj z začudenjem beremo, da bi kdo prodajal in da bi kdo kupoval tudi črve. — Pa je vendar tako.

Holandsko ministrstvo za obnovo in kmetijstvo je razglasilo, da potrebuje in da kupuje več milijonov črvov deževnikov. Seveda še nikdo ne ve, če bo te milijone črvov mogoče dobiti. — Zakaj pa potrebuje Holandska take množine črvov deževnikov.

Med vojno so Nemci pri svojem umiku poplavlili na Holandskem velike površine zemlje z morskovo vodo. Voda je sicer pozneje spet odtekla, toda zemlja je vsled morske vode postala neplodna in bi taka ostala dolgo vrsto let, če se ne bo posrečilo zemlje popraviti. Pomagati more le temeljito premešanje zemlje, temeljito globoko oranje zemlje, da bi prišle spodnje zemeljske plasti na površje.

Za preoranje velikih površin zemlje nimajo niti zadosti plugov na razpolago, da bi mogli to delo v potrebnem času opraviti.

Je pa še drug način, drugo sredstvo, s katerim je tudi mogoče doseči temeljito mešanje zemlje. To drugo sredstvo pa so: črvi deževniki.

Ugotovljeno je namreč, da črvi deževniki zemljo tako temeljito predelajo in premešajo, da pride zemlja iz globocine 60 centimetrov vsakih 25 let spet na površje. Deževnik namreč požira gnijoče snovi in preperelo zemljo, ki so v njej bakterije, druge glivice in menjačice. V požiralniku izločajo posebne žlezne apnenec, da otopijo organske črniče, t. j. humozne kisline.

Pogoltnjeno prst in odpadke iznaša deževnik ponoči iz svojih hodnikov na površje in kmalu zdaj na vigrad bomo opazovali zjutraj po travnikih neštete

V takem mlekarskem gospodarstvu je prvi predpogoj dobra in obilna trava, ki naj bo kravam na razpolago kolikor le mogoče dolgo. To doseže kmet, če seje prvo leto travno seme med žito. Naslednje leto se pasejo na tem prostoru krave, tretje leto pa napravi kmet iz te trave seno; četrto leto pa to zemljišče preorje in posadi z žitom, krompirjem, sladkorno peso i. t. d. Če so tla tako pripravljena, lahko kmet na njih pridela 60 bušljev (1 bušel je 25 kg) pšenice ali 70 do 80 bušljev ovsa.

Ako so spomladanske košnje obilne, spravi kmet preostalo svežo travo s traktorjem v silos, za katerega je izkopal 90 cm globok, 18 m dolg in 4,50 m širok rov. Vsaki toni trave prida nekaj funtov melase. Vse to pokrije nato s 30 cm debelo plastjo zemlje in dobi na ta način odlično krmo za zimo.

Na krajih, kjer so se pasle krave, goji kmet tudi zelje in ohrovt, v njegovem majhnem, deloma izsekanem gozdu pa se pasejo njegovi prašiči.

kupčke prsti, ki so jo ponoči nanosili na površje deževniki.

Kakor so izračunali, spravi pet črvov v enem letu 1 kg zemlje na površje. Na ta način nekako gnoje zgornje izsesane zemeljske plasti, spodnje pa prerivajo na vse strani, jih zračijo ter tako pospešujejo njih kemijski razkroj.

Tako opravijo deževniki delo, ki na vsakem kvadratnem kilometru zemeljske površine spravi v gibanje 25.000 ton zemlje. Sicer je to dokazano in ugotovljeno s poizkusi v vročih krajih, kjer so našli v enem hektarju zemeljske površine okrog 500.000 črvov. To število pa je v vročih krajih približno desetkrat tako veliko, kot pa je pri nas v Evropi. Kljub temu pa tudi pri nas opravijo deževniki tako veliko delo, kot si to navadno niti ne moremo predstavljati.

Kjer živi torej veliko deževnikov, gre v kratkem času vsak košček zemlje skozi njihovo črevesje; pri tem pa je seveda ta prst tudi temeljito predelana. Polagoma potujejo taki zemeljski delci iz globočine na površje zemlje.

Pri tem se pa zemlja najprej dobro zrahlja, nato pa tudi še „kemijsko prezračijo“. Deževniki izdihavajo namreč ogljikov dvokis, ki ga vsrkava zemlja. Ta ogljikov dvokis pa pomaga nato, da se vrstijo v zemlji razni kemijski pojavi, ki vsi pomagajo ustvarjati rastlinam čim boljše življenjske pogoje.

Izračunali in ugotovili so, da izdihajo deževniki na enem hektarju površine ogromno količino ogljikovega dvokisa, namreč do 35.000 litrov.

Ta kratek opis naj nam pokaže, da kmet pri obdelovanju zemlje ni sam, da ima tisoče in milijone pomočnikov, ki mu pomagajo obdelovati in izboljševati zemljo. Zato pa mora kmet tem najboljšim svojim pomočnikom tudi poizkušati izboljšati življenjske pogoje v zemlji.

Kaj naj gospodinjava o jajcih?

Marsikatera gospodinja trdi, da bi brez jajc ne mogla kuhati. Res je jajce eno najvažnejših hranilnih sredstev v naši kuhinji in ima svoj poseben pomen zaradi svojih posebnih lastnosti. Jajce rabimo kot nekako lepilno sredstvo pri gotovih jedeh, ki bi nam drugače pri kuhi šle narazen. Jajce nam more pomagati pri juhi, če nam je preredka, pomaga nam tudi pri raznih omakah, mehča nam testo, očisti marsikatero jed tako, da postane bolj hranilna in bolj okusna.

Zelo različna je prebava jajc. Tem hitreje in lažje jih prebavljamo, čim hitreje, mehkeje in dobro razgrizeno pride jajce v želodec, ki mora potem nadaljevati svoje delo. Surova jajca niso, kakor marsikdo misli, lažje prebavljiva kakor mehko kuhana; beljakovina surovega jajca v želodecu zakrknje in je velike važnosti, da ima želodec toliko in tako močnih sokov, da to jajce razkroji. Da pride jajce čim bolj prežvečeno v želodec, skrbi navadno gospodinja, ko

jajca v rezine podolži ali počez in jih potem tem lažje pojemo. Zelo važna je poraba trdo kuhanih jajc tudi za obložene kruhke, ko trdo kuhani beljak in rumenjaki, vsakega posebej, zelo drobno sesekljamo ali pretlačimo na sito in s tem obložimo kruhke. Pri tem moramo paziti tudi na primerno soljenje in pa na to, da damo na kruh primerno množino toličce v obliki presnega masla, ki potem tudi prebavo pospešuje.

Večkrat slišimo o surovih jajcih, da so zdrava, vendar jih malokateri želodec lahko prenese. Pač pa jih lahko dobro stepemo, razžvrkljamo in vmešamo z mlekom, ali da ločimo beljak in rumenjaki ter beljak stepemo v sneg, rumenjaki pa v žlico smetane zmešamo in dodamo žlico vina in nekoliko sladkorja. Te vrste poraba surovih jajc je posebno pripravna za bolnike.

Kadar kuhamo jajca, moramo postopati skrbno. Voda mora biti sveža in čista, ker se izmenjava z vsebino jajca skozi drobne pore. Stara ali celo kalna voda bi prav gotovo okus jajca poslabšala. Zelo neprijetno je, ako nam jajca pri kuhanju popokajo, kar se največkrat dogaja pri popolnoma svežih jajcih. To pa seveda zlasti takrat, ako jih denemo kuhati že v vrelo vodo, ki povzroči, da se vsebina zelo hitro razgreje in zaradi tega zelo hitro raztegne in potrebuje več prostora in ker ga ni, razžene lupino.

42 DRŽAV JE SKLENILO ŽITNI SPORAZUM

Zelo važen korak k ustalitvi mednarodnih izmenjav je storilo 23. III. 42 držav s sklenitvijo mednarodnega štiritletnega žitnega sporazuma za dobavo 160.696.066 hl žita na leto.

Če ga bodo parlamenti držav podpisali sprejeli, bo mednarodni žitni sporazum stopil v veljavo 1. avgusta.

Predstavniki 30 držav so že 23. III. podpisali sporazum, ostalih 12 držav pa mora to storiti do 12. aprila.

Kot že rečeno, jamči sporazum letno dobavo 160.696.066 hl žita po maksimalni ceni 1,80 dolarja za 36 l. Ta cena pa se mora vsako leto zmanjšati vsaj za 10 centov, dokler ne bo končno v 4. letu dosegla 1,20 dolarja.

Od omenjene skupne količine žita bi letno dobavljala Kanada 203.069.635 bušlov, Združene države 168.069.635, Avstralija 80 milij., Francija 3.306.934 in Urugvaj 1.837.185 bušlov (1 bušel je pribl. 25 kg).

SPREMENBA AVTOBUSNEGA VOZNEGA REDA

Direkcija za pošto in brzojav na Korškem sporoča:

Na sledečih progah so uvedene sledeče izpremembe v voznem redu:

Celovec—Labud: od 28. 3. 1949 vozi ob delavnikih opoldanski avtobus ob sledečih urah: iz Celovca ob 12,10, prihod v Labud ob 14,10; iz Labuda odhod ob 14,50, prihod v Celovec ob 17,00.

Labud—Pliberk: od 31. 3. 1949 vozi avtobus, ki je vozil do sedaj ob ponedeljkih zjutraj in ob sobotah zvečer, tudi ob četrtkih. Odhod: iz Labuda ob 4,40 in 17,30; iz Pliberka ob 5,50 in 19,25.

Beljak—Osoje—Feldkirchen: od 28. 3. 1949 vozi avtobus, ki je vozil do sedaj opoldne samo do Osoj, do Feldkirchna-Trga. Odhod iz Beljaka ob 13,05, prihod v Feldkirchen ob 14,15, odhod iz Feldkirchna ob 16,40, prihod v Beljak ob 17,55.

Beljak—Baško jezero: ob nedeljah vozijo med Beljakom in hotelom „Mittagkogel“ avtobusi ob sledečem času: iz Beljaka ob 8,20, izpred hotela „Mittagkogel“ ob 12,00.

Heiligenblut—Obervellach: avtobus, ki je vozil do sedaj ob nedeljah med postajo Winklern in Obervellach zjutraj oz. zvečer, vozi sedaj do Heiligenblut. (Obervellach odhod ob 18,30, prihod v Heiligenblut ob 20,50; odhod iz Heiligenblut ob 5,20, prihod v Obervellach ob 7,45).

Friesach—Metnitz: od 2. 4. 1949 dalje ne vozi več avtobus, ki je vozil do sedaj med drugim tudi ob sobotah zjutraj med postajama Metnitz in Friesach.

PROTI ODPADANJU JABOLK IN HRUŠK

Koliko jabolk in hrušk gre letno v izgubo, ker prezgodaj odpadejo. Nihče ne ve povedati točnega števila. Vsekakor pa se jih nabere velika množina.

Sadjarji, ki bodo obiskali prihodnjo razstavo britanske industrije v Londonu in Birminghamu, bodo z veseljem pozdravili nov proizvod kemične industrije proti prezgodnjemu odpadanju sadja. Ta proizvod je tekočina, ki jo je treba razbrizgati po vejah sadnega drevja. Tekočina prepreči, da bi sadje odpadalo zaradi svoje teže.

ZDRAVSTVO:

STRADANJE IN POSTENJE

Na željo več naših radijskih poslušalcev priobčujemo zdravstveno predavanje „o stradanju in postu“, ki smo ga prinesli v radiu 9. marca t. l. v oddaji pod naslovom: „Govori domači zdravnik“.

Med najhujše nadloge, ki jih pozna človeštvo, spada lakota. „Kuge, lakote in vojske — reši nas o Gospod,“ je znana molitvena prošnja, ki se je zdela v predvojni dobi za Evropo že nekoliko zastarela, ker nas je zunanji sijaj, ki so ga kazale novodobne države v vseh panogah gmotnega napredka, uspaval v prepričanju, da spadajo te grozote v zgodovino in da omikano človeštvo ne bo čutilo več takih nadlog. In vendar, koliko milijonov je pokosila samo vojna, koliko milijonov ljudi je pomorila kuga, koliko milijonov je podavila lakota!

Tudi post se je zdel novodobnemu človeku pred zadnjo svetovno vojno kot premagano stališče, ki spada v temne srednjeveške čase in vzbujajo tako prosvetljeni dobi če ne že zaničevanje, pa vsaj pomilovanje. Zakaj bi se človek postil in prostovoljno vzdiral vseh čim bolj ali celo vsake hrane iz kakršnih koli razlogov, ko pa vemo iz znanstvenih ugotovitev, da nam je treba dnevno toliko in toliko kalorij v obliki teh ali onih hranil, ko čutimo iz vsakdanje izkušnje, da nam uživanje hrane rodi prijatne občutke. Čemu bi se torej človek izogibal prijetnosti in iskal nevšečnosti? Saj je življenje že tako grenko! Tako govore ti „moderni epikurejci“ oz. materialisti.

Kaj pa pravi resna zdravniška veda o stradanju in postenju?

Prvi, ki se je lotil zanimivega vprašanja, koliko časa more strpeti zdrav človek brez vsakršne hrane, je bil angleški zdravnik dr. Tanner, ki se je preselil v ameriške Združene države. Pravi, da je bil pobožen mož, ki je rad prebiral in premišljal sv. pismo. Zadeva Kristusovega 40 dnevnega posta mu ni dala miru. Kristus je bil res Bog, a tudi pravi človek; imel je tako telo, kakršno imajo drugi ljudje; če je on mogel prebiti brez hrane 40 krat 24 ur, zakaj ne bi zmožeg takega posta brez škode še kdo drugi. Take misli so rojile dr. Tannerju po glavi.

Drugi trdi, da je bil dr. Tanner sam zelo bolehen na prebavilih in da je uporabljal zoper prebavne težkoče pri sebi kot najuspešnejše sredstvo — večdnevno postenje. To svoje naziranje je uporabljal tudi pri svojih bolnikih; imel je javna predavanja o preprosti in zmerni hrani ter o koristnosti postenja. Leta 1877 je prestal 42 dni ob sami vodi. Ta dogodek je vzbudil v Ameriki izredno zanimanje v vseh, najbolj v zdravniških krogih; večinoma so dvomili o resničnosti ali popolnosti dr. Tannerjevega postenja. Zato se je dr. Tanner l. 1880 vnovič odločil za 40 dnevni post v United Medical College (državni zdravniški šoli) pod strogim nadzorstvom rektorja dr. Gunna in drugih profesorjev. Razen čiste naravne vode ni užil dr. Tanner 40 dni ničesar. Prve tedne je hodil vsak dan pol ure, kasneje je miroval. Proti koncu je bil nekoliko razdražljiv, sicer pa ves čas najboljše volje. Njegova telesna teža je padla od 71,4 kg na 55,1 kg, torej za 16,3 kg. Po končanem postu se je hranil dr. Tanner nekaj dni

SONČNE PEGE SE MANJŠAJO

Ameriška pomorska opazovalnica poroča, da se število in frekvenca sončnih peg manjšata. To pomeni, da se bodo za več let znatno zboljšale radijske in telegrafске oddaje.

Kot je znano, so sončne pege viharna področja v sončni atmosferi, ki so ogromne velikosti in obnove svoje delovanje vsakih enajst let. Zdi se, da so dosegle sončne pege višek svoje dejavnosti v letu 1947. Znanstveniki menijo, da sončne pege povzročajo v takozv. jonsferi velike motnje, ki vplivajo na radijske valove. Nastanejo pravi magnetični „viharji“, pri katerih postanejo kratkovalne oddaje na velike daljave popolnoma nerazumljive.

samo s tekočinami, največ rastlinskimi sokovi, kasneje s tršimi hranili. V osmih dneh je dosegel prejšnjo težo, hkrati se mu je vrnila tudi prejšnja čvrstost in delazmožnost.

Razen opazovanj na bolnih ali poškodovanih ljudeh, ki ne morejo iz kakršnih koli vzrokov uživati hrane, so učenjaki opazovali učinke stradanja tudi na raznovrstnih živalih. Na ta način je poginilo mnogo psov, kuncev, podgan, miši, ptičev in žab. Rejen pes je živel brez hrane 60 dni, drugi celo 98 dni, mali sesalci in ptiči ne preživijo niti 14 dni, žabe pa se ohranijo brez hrane celo 9 mesecev!

Iz vseh teh poskusov in opazovanj se dajo razbrati naslednja dejstva:

Mlado rastoče telo ne strpi toliko časa brez hrane kakor doraslo telo.

Telo, ki vsebuje dosti tolišče, vztraja dalje časa ob stradanju kakor enako težko telo z manj tolišče, zakaj 1 kg tolišče daje telesu toliko delovne sile kakor 9 kg mesa.

Stradajoče telo, ki živi le ob lastnih snoveh, se loti najprej tolišče, potem mišičja in žlez (jeter, vranice i. dr.), potem kože in kosti, najkasneje možganov in srca. Najprej pridejo torej na vrsto prihranjene snovi v obliki tolišče, potem druge sestavine telesa, ki nimajo toliko pomena za ohranitev življenja, v skrajni stiski se loti organov, ki so za življenje nujno potrebni.

Stradajoče telo porablja svoje snovi

v čezdalje manjši meri, ker omejuje svoje življenjsko delovanje na najnižjo stopnjo. Pri stradanju odpada prebavljanje, ki pomeni znatno delo v kemičnem pogledu in za tako delo je treba precej silotvornih snovi; tudi izločanje se zmanjšuje, pravitako dihanje in utripanje srca.

Velikega pomena za življenje brez hrane je poleg telesnega mirovanja in primerne toplote tudi duševno razpoloženje. Poraba snovi je v duševnem miru znatno manjša ko v nemiru, veselo čustvovanje vpliva bolj ugodno kakor otožno; posebno neugodno vplivajo skrb, strah in žalost.

Človekovo telo je čuda prilagodljivo za različne razmere v vsakem pogledu, seveda nič manj glede množine vsakdanje hrane. Človek prenaša obilje in pičlost, razkošnost in bornost v hrani, a glede zdravja in dolgotrajnosti življenja mu vsekako bolj prija pičla in preprosta hrana. Res da so prehranjevalne stiske, ki smo jih prestali med vojno in po njej, napravile pri nas in še bolj v drugih krajih nepregledno škodo na ljudskem zdravju, a mnogo več bolehanja in umiranja kakor za vojne lakote povzročajo trajno preobilna hranitev v navadnih razmerah.

Za zdaj ugotavljamo splošno znano in zdravniško potrjeno resnico, da ljudje, ki so dosegli visoko starost zdravi, pripisujejo splošno svojo dolgoživost in čvrstost največ zmernosti v hrani.

UMETNE ROKE

Množica pohabljenecv je v preteklosti zelo trpela ne le telesno, temveč tudi duševno; umetne roke v obliki kljuk ki so bile težko uporabne, so nevšečno vzbujale pozornost in so bile praktično malo uporabne. Bile so zelo nerodni posnetki pravih rok in je vsakdo vedel, da niso naravne.

Danes pa je po dolgi študijah vojaški laboratorij v USA za proteze prišel tako daleč, da lahko dá novo upanje pohabljenecm. Poizkuse, spremembe in novosti so skrbno upoštevali pri izdelavi umetne roke, ki je tako postala gibčnejša in so njeni gibi popolnoma naravni in v skladu s telesom ter ne povzročajo težav pri uporabi. Poleg tega je zelo lahka in njena zgradba enostavna. Umetna roka je zvezana na poseben nov način z mišico nad laktom. S tem je odpadla debela in nerodna naprava, s katero so do sedaj vezali umetne roke na ramo.

Tehniki, ki se pečajo s protezami, dobro vedo, da fizična poškodba ne škoduje samo človekovi osebnosti, temveč tudi njegovi zmognosti za delo in za vsakdanji zaslužek. Zato so izdelali posebne rokavice iz plastične snovi, ki jih oblečejo pohabljenec čez umetne roke in dajejo popoln videz človeške kože. Izdelane so tako popolno, da premostijo celo najbistrejše oči na majhno razdaljo. Ako hočejo dati tej umetni roki še naravnejšo obliko, lahko namestijo po tej umetni koži tudi dlačice. Tako se proteza spremeni v pravo človeško roko. Plastične rokavice izdelujejo v serijah v petih različnih barvah, v petih velikostih in v dveh različnih stopnjah ožilja. Izkustvo je dokazalo, da lahko rabimo en par takih rokavic pol leta. Njih proizvodnja v serijah ni predraga.

Druga nova posebna pridobitev je prenos mišičnih sil na predmet, ki ga pohabljenec prime. Ne bomo se spuščali v tehnične podrobnosti. Kratak opis delovanja umetnih rok nam bo pokazal, kako važne napredke je dosegla tehnika pri protezah.

Velika večina nesrečnikov, ki so jim odrezali del roke ali pa celo roko, giblje svojo umetno roko z gibanjem svojega nasprotnega ramena. Posebne vezi, ki so nameščene okrog ramena, tečejo proti nasprotni strani telesa z odrezanim udom in prenašajo gibe s posebno jekleno žico. Ta žica je zvezana z umetno roko in jo odpira in zapira.

Močne mišice na ramenu lahko izva-

jajo veliko silo z majhnimi gibi. Majhen pritisk ramena lahko dvigne pri veliki večini ljudi težo 15 kg. Ta sila pa se zelo porazgubi, če mehanizem umetne roke ni učinkovit. Včasih pade celo na eno šestino prvotne sile. Z novimi umetnimi rokami pa je izguba sile znižana na minimum.

Umetne roke starega tipa so tehtale več kilogramov. Zapleteni mehanizem je imel več skritih gumbov, ki jih je upravljala zdrava roka. Z njimi se je umetna roka odpirala in zapirala brez velikega napora ramena. Nove roke pa tehtajo le 30 dkg in jim novi mehanizem omogoča, da ostanejo v poljubni legi brez naporov mišičevja. V nasprotju s starimi umetnimi rokami izvajajo nove roke svoje gibe brez posebnih vzvodov z enostavnim gibom ramena.

Najstarejše umetne roke so prijemale predmete s pomočjo debelih elastik, ki so držale pest zaprt. Proti tej sili je delovala sila ramena, ki je raztegnila elastiko in s tem odprla pest. Zato se je bilo težko naučiti odpirati tako roko. Nova umetna roka pa se odpira avtomatično. Kadar hoče pohabljenec prijeto kako stvar, je dovolj, da pritisne z njo na zaželeni predmet. Ta postopek je naraven, nastane sam po sebi in se ga je lahko priučiti ter daje veliko močnosti prijemov.

Nova umetna roka, pokrita s plastično rokavico, je uresničila skoraj vse želje pohabljenecv, ki jo uporabljajo po potrebi. Jeklena kljuka je primernejša za težka dela. Poleg tega lahko kljuka prijemlje najmanjše predmete kot pinceta.

Toda za vsa ostala dela zadostujejo nove roke, ki so tako podobne pravim, za vsa splošna dela. Invalidi lahko z njimi jedo, pišejo, se oblačijo, čitajo, vozijo avto: skratka lahko delajo vse gibe, ki so za zdrave ljudi tako enostavni, za pohabljenca pa so čudež.

(UIS-AIS)

NOVA VRSTA ETIKET

Neka tvrdka v Yorku na Angleškem je izdelala novo vrsto etiket, ki pa so tako napravljene, da jih je mogoče namestiti na kovine, predmete iz plastičnega materiala, na položčen les, na pobarvane ploskve in slično. Novo etiketo je sploh mogoče uporabiti povsod, kjer navadna, s klejem namazana etiketa ne drži. Novih etiket ni treba ovlažiti, ker je dovolj, da jih pritisnemo na ploskev.

Aseptične živali

Na univerzi Notre Dame v South Bond-u (Indiana USA) je posebna farma za gojitev živali, ki je stala do danes že milijon dolarjev, ne gre za posebno redke živali — saj so to kokoši, miši, morski prašički, psi, mačke, kunce, opice, muhe, govnačji in ribe — toda te živali so dragocene zaradi svojih posebnih lastnosti: živali so namreč aseptične, to je, popolnoma proste vsakih mikrobov, mikroorganizmov in virusov (strupenih bacilov).

Važnost teh živali je v tem, da s poskusi na njih lahko dosežejo mnogo bolj točne izsledke; poskusi na navadnih živalih, ki imajo vse normalne mikrobe, ne dajo docela zanesljivih ugotovitev, kajti take živali reagirajo na poskuse mnogo bolj zapleteno zaradi prisotnosti neskončnega števila mikroorganizmov raznih vrst. Vsaka žival živi od svojega rojstva do svoje smrti običajno skupaj z milijoni bakterij, od katerih ji lahko nekatere škodijo in povzročijo tudi njeno smrt, druge pa po mnenju učenjakov zopet koristijo njenemu življenju ali pa so celo potrebne.

Te aseptične živali izgledajo več ali manj normalno, se lahko tudi razmnožujejo, vendar zahtevajo posebne vrste prehrane; nekatere od njih, kot na primer miši, rastejo s svojo posebno prehrano bolj počasi, kot je to normalno, in trpijo očitno v svojem metabolizmu na motnjah. Ena najbolj zanimivih nepravilnosti je manjša količina krvnega tkiva v aseptičnih živalih, kot je to v normalni vrsti; ta ugotovitev bo z nadaljnjimi izpopolnitvami lahko dovela do zanimivih zaključkov o načinu obrambe organizma pred napadom bakterij.

Do zdaj so bili študiji posvečeni večinoma iznajdbi in izpolnjevanju zelo kočljive in trudapolne tehnike, ki je potrebna za pridobivanje aseptičnih živali. Ako hočemo dobiti malo živalco od sesalcev brez vsakih mikroorganizmov, je potreben takozv. cesarski rez; prehrana je — ako ni na razpolago aseptične matere — posebno težavna in se vrši umetno, s sesalnikom („cucelej“).

Živali morajo živeti v zaprtih jeklenih prostorih, ki so opremljeni s sterilnimi „zapornicami“, ki omogočajo dajanje živil in drugega materiala, katero pa morajo tudi pred tem popolnoma desinficirati. Tudi zrak, ki ga črpajo od zunaj, mora biti očiščen in dezinficiran pred uvedbo v sterilne kletke.

To farmo za aseptične živali je leta 1928 ustanovil profesor James A. Reyniers ter se stalno izboljšuje. Z njeno pomočjo bodo lahko vršili vedno bolj zanimive študije na vseh mikroorganizmih, pa naj bodo ti škodljivi ali dobrodejni.

ZA ZOBOZDRAVNIKE

V časopisu ameriškega zobozdravniškega društva poroča skupina zobozdravnikov o uporabi oksidirane celuloze za preprečevanje krvavitev po izdrtju zoba.

Po poročilu je to bela gobasta snov, ki jo kemično pridobivajo iz bombaža. Ako jo damo takoj po izdrtju zoba v zobno votlino, jo organizem med celjenjem lahko absorbira. Novi izum so preizkusili v 56 primerih in je pokazal najboljše uspehe.

SREDSTVO ZA LAJŠANJE NADUHE

Ameriška revija „Science“ poroča, da so z vrsto poizkusov ugotovili dr. Krasno, dr. Grossman in dr. Ivy, da vdihavanje posebnih sulfatov zelo blažilno vpliva na naduho in preprečuje napade. Sulfat je treba vdihavati skozi usta.

Od 24 bolnikov so pri 16 preprečili krizo boleznii ali pa zmanjšali jakost napada. To zdravljenje je tudi zelo uspešno za druge bronhijalne bolezni, ki so v zvezi z naduho.

Natakarjev samogovor

„Čudno — moji najboljši gostje so tisti, ki imajo malo denarja. Ti dajejo največ napatnine, zato da bi jih ne imeli za revne; bogati ljudje so pa večinoma umazani, zato da jih ne bi imeli za bogate.“

Izpod domače lipe

DOB PRI PLIBERKU

Pravijo, kako Dob napreduje, raste, se obnavlja in je sploh napreden. Ali je temu res tako?

Ko je pisec teh vrst leta 1925 spremljal prijatelja Zdravka Zwittarja iz Vogrč v Dob, je ta ob pogledu na našo vas vzkliknil začuden, če je vas pred kratkim pogorela, da ima toliko novih slemen in novih opečnih streh.

Vas sicer ni pogorela in nekaj hiš se celo ponaša z jubilejno tablo stoletnega zavarovanja. Obnavljajo in gradijo pa res pridne in štedljive roke neumorno. Stare lesene kočice podirajo in slamnate strehe odpravljajo; mojster za strešno opeko si je pa kar vsak sam. Bližnja bodočnost bo gotovo v pogledu novogradenj na naši vasi zelo živahna.

Mežnar je podrl mogočne smreke, da so hlodi po kubiku vmes. Kmetu Petru obrezujejo žageljni s potujočo žago na elektromotor celo goro lesa. Postavil bo gumno in nov hlev. Vižarjev Joza pa bo že kmalu dokončal svojo vilo na groblji. Kužnica bo morala tudi popraviti vse štiri vogle pri hiši. Zdad ko ima že nov hlev in gospodarsko poslopje, stanovanjska hiša kar kriči po popravilu ali pa odpravlilu. Likeb urejuje podstrešje. Trunkec pripravlja gradbeni material. Bajdel se je zagrizel v breg in koplje temelje za betonski podstavek razširjenemu gumnu. Rešetar širi kuhinjo, ki mu je sedaj pretesna, posebno kadar mati obema moškima kaj dobre pripraviti, da se potem oba rada udobno pretegneta. Hribernik in Rebernik pripravljata gradbeni les. Trampuž ima že napravljen načrt za prezidavo nove kuhinje. Božič pa itak kar naprej nekaj prenavlja, popravlja in zboljšuje, da je že v pregovor prešlo, da pri Božiču ni treba pretrdo zabiti nobenega žeblija, da ga bodo mogli laže izdreti, ko bodo zopet preurejali. Bošenek je pa lani gradil in tudi letos ne bo miroval, dokler svinjaki, pralnica in kopalnica ne bodo dogotovljeni. Ogradnik, ki mu je pozimi bajta pogorela, se ubija okoli pogorišča in Mlinar ima navoženega lesa za „poružanje“.

Če bo Bog dal in bo krompir obrodil, se bo vse napravilo.

Na pobudo Kmečke zbornice se je prijavilo za izboljšavo hlevov, napravo gnojišč in gnojničnih jam v letu 1949. okoli deset posestnikov. Uvideli so važnost teh naprav v kmetijstvu. Po dovršitvi teh bo imela vsa vas urejena gnojišča in jame. Po gradbeni podjetnosti sodeč bi bili morda res napredni Dobljani.

Gospodarnost, pridnost in varčljivost se dnevno izpričuje tudi v številu kangel in kanglic, ki jih vaščani vsako jutro nanosijo na zbirno mesto za mleko. Do petnajst posod mleka čaka tam vsak dan na Miheva iz Brega pri Žvabeku, ki vozi mleko v pliberško mlekarino. Čeprav obere popred že štiri vasi in dve veleposestvi, vendar šele pri nas natrpa svoj voz zvrhano. Tako se godi tudi avtobusu, ki vozi med Labudom in Pliberkom. V Dobu se napolni in v Dobu se izprazni. Sam šofer, g. Zep, hvale Dobljane, da so pridni.

Čeprav je izključno kmetiška vas, vendar je živahno življenje v njej.

Pregled rasti in propasti vasi pa kaže, da nazadujemo, da bežimo z dežele, kjer je treba trdo delati in skromno živeti. Vas šteje 42 hišnih števil. Kakor pomnijo najstarejši, je prav starih domačinskih rodbin le še deset. Izumrlo jih je tudi okoli deset. Odselilo se jih je pet. Priselilo iz bližnje in daljne okolice se je osem družin. Iz drugih dežel se jih je vselilo devet. Popolnoma izginile so hiše in izumrle rodbine Petračevih, Gojerjev, Mihevov ter Čukov.

Letos se je rodil šele en otrok, vmrl pa tudi še ni nihče; dočim je bilo lani sedem smrtnih slučajev.

Kataster vasi pa iz gleda približno tako-le: dvanajst je večjih kmetij, šest srednjih in enajst malih.

Večina vaščanov je zaposlena s kmetovanjem, ostali pa si kot večši in pridni zidarji in tesarji služijo svoj kruh. V domačih obrtjih se posebno pozimi moški ukvarjajo z izdelovanjem „korpov“ (jerbasov), grabelj, slamnic (peharjev), celo izdelava rožnih vencev je bila nekdaj tega vpoštevana umetnija. Čebelarjev je bilo nekoč mnogo več kot dandanes. Sedaj so le še štirje. S tkanjem domačega prta se ukvarja le še stari Zadjevov oče.

Svet se civilizira vedno bolj in tudi življenje na vasi se spreminja.

Nič več ne žagamo drv tako „na cigomigo“, temveč cirkularka, kateri pravijo „sekular“, opravi to hitro in lahko. Nič več ne režemo samotež rezanice za živino cel popoldan tja v pozno noč, elektromotor je za to dobra iznajdba. Nič več dekleta ne nosijo na glavi vođe, pipo zavrtijo, pa je. Nič več ne mlatimo: pikapak, pikapak s cepei, ki jih je bilo po kotih gumna na izbiro.

Moderne mlatilnice nam opravijo vse to: zmlatijo, stočijo, zvejajo, slamo stresejo, zravnajo in še stisnejo in povežejo ter potisnejo na podstrešje (na „peter“).

Tudi motike rjavijo po shrabah pozabljenih, izpodrinila sta jih moderni izkopalniki in okopalnik. Marsikak sejalec bo pa prišel že v zadrego, če bi moral z roko sejati, zato raje vzame sejalni stroj. Tudi žanjice bodo prišle iz mode; kosilni stroji jih odrivajo.

Kljub napredku in tehniki v kmetijstvu pa ni nič manj dela in nič več odih. Še zmeraj v potu svojega obraza jemo svoj kruh in dajemo državi predpisane kontingente; pa izkupička ni toliko, da bi bilo tudi za tobak in zabavo.

Res je, pravijo stari ljudje, da žito včasih ni dalo tolikokratnega semena kot dandanes, zato so morali dodajati krušnemu žitu oves, ječmen, grahorco ali krompir.

Industrije nimamo v bližini nobene, imamo le „mličič pod kvancem, ki melje poljanec in gorjanec“.

KOPANJE POD JEPO

Tudi mi se enkrat po dolgem času oglašamo v naši priljubljeni „Kroniki“. To pa zato, da ne bodo drugi ljudje mislili, da pisati ne znamo, ampak samo „strdeno“ in mošt piti.

Naša vas ima samo šest hišnih števil in raztreseni smo tako, da koj včasih skupaj pridemo. Deklet in fantov imamo pri nas dovolj, da jim ni treba hoditi v druge kraje družic in drugov iskat. Samo k sosedu naj gredo in „oh-cet“ bo kmalu, če hočejo.

Na Kopenju imamo lep razgled, zato pridejo ljudje od blizu in od daleč sem pod lepo Jeko, pa ne, da samo v dolino pogledajo, ampak tudi zato, da nam kaj novega povedo, za kar jim mi damo mošta in strdena. Potem pa gredo dobre volje od nas in prepevajo: „Čej so tiste stazice, ki so hodile grofice.“

Lansko leto smo dobili novega sosedo. Dobro se razumemo z njim in on z nami, upamo, da bo ostalo tako.

Pa še drugič kaj, če bomo kaj novega zvedeli.

VOVBRE

Naši sosede se večkrat oglašajo, zato bi ne bilo prav, da bi ravno od nas ne bilo nobenih vesti, ki zanimajo bližnjo in daljno okolico.

Hočemo vam povedati, kako smo letos pusta pokopali. Plesa je bilo kar dovolj in smeha tudi.

Pušnikova Micka se je omožila s fantom iz drugega kraja, česar pa so naši fantje sami krivi, ker se nočejo ženiti. Našim dekletom zato ne kaže drugega, kakor da si izbirajo žene v drugih krajih. Kakšen „zlodej“ je neki obse del naše fante, da se ne pripravijo več do ženitve?

Naš preč. g. župnik so morali iti na Dunaj v bolnišnico. Upamo, da se bodo kmalu vrnili med nas zdravi.

Pa še o naši organistinji moramo povedati, da nas večkrat zapusti in jo moramo nato iskati vsepovsod okrog, če hočemo da nam pri maši zapoje. Upamo, da bo sedaj bolj doma ostajala, drugače bomo morali Dravo zopet zapreti, da nam ne bo več uhajala (namreč organistinja).

Tudi smrt nas letos precej obiskuje. Potem ko smo že prej nekaj ljudi pokopali, sta naš v začetku februarja zapustila Hiterjeva Roza in Kristanov kolalar, Melhej Černko, ki je bil priden delavec in ga bomo zato zelo težko pogrešali.

PLIBERK

21. marca je nenadoma umrl na srčni kapi bivši orožniški postajenačelnik v Pliberku, g. Truppe Lovrenc, K večnemu počitku so ga položili 23. marca ob 4. popoldne na pliberškem pokopališču. Pokojnik je brat dobrolovaškega g. prošta Andreja Truppeja. Umrl je bil pri vseh priljubljen, vsem je bil pravičen in tudi nam Slovencem nikdar ni delal težkoč. Naj mu bo Bog bogat plačnik za vsa njegova dobra dela! Preostalim sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

SELE

Na praznik sv. Jožefa so se naši prosvetaši zbrali na občnem zboru prosvetnega društva „Planina“. Zborovanje je poteklo lepo domače, vedro in enodusno. Poročila tajnice, blagajnika in knjižničarke so bila z odobravanjem vzeta na znanje, saj so podala jasno sliko živahnega društvenega delovanja. Odbor je dobil zaupnico s tem, da so bili vsi dosedanji odborniki soglasno vnovič izvoljeni. Izvoljena je bila trojica strokovnjakov, ki bo pretuhtala in izvedla prenovljenje odra. Pevska zbor, dekliški in fantovski, sta z ubranim petjem slavila lepo uspešni občni zbor. Le krepko naprej po začrtani poti!

ZAHOMEC

V Zahomcu na Zili je v soboto zjutraj umrla v 62. letu starosti ga. Mary Zwitter, po domače Abujeva. Rojena je bila v Ameriki, od koder je prišla na Koroško s svojo materjo kot majhna deklica. O novemu svetu je pozabila vse, le ime „Mary“ ji je ostalo za vse življenje. Omožila se je s pokojnim g. Francem Zwitterjem, gospodarjem na domačiji, ki je bila že preko 300 let nepretrgoma v rokah iste družine. Med vojno je bila družina preseljena v Nemčijo, ali vdova Mary je preživela ona leta na posestvu svoje hčerke v št. Vidu. Takoj po končani vojni pa se je vsa družina spet zbrala na stari domačiji. — Pogreb pokojne se je vršil v ponedeljek zjutraj na zahomsko pokopališče. Dobri mamic naj bo vsemogočni bogat plačnik, preostalim sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

I.

Na koncu ovinka, kjer se Bistrica ozi, stoji mogočen skalni pomol, obraščen z leščevjem in koprivami. Tod so vselej prve kurjice, prvi korčki in prve velikonočnice, ki z večbarvnimi cvetovi v pristujeni samoti naznanjajo vsako leto podbreško Veliko noč.

Kraj sam je pust. Bistrica tod je stisnjena, zelenomodra in obližuje obrežne lapuhove liste, ki srčasto slone proti vodi. Breg je koj ob vodi strm in steno raste do Žej, od koder obkrajne bajte strme po samotni dolini. Le ob pomolu je med bregom in vodo nekaj več prostora.

Jerč Vorenc ima bajto v Žejah in sicer prav na robu. Prida ni. Edina vrednost so precejšnja senožet, tri čedne njive na Fročini in dober kos gmajne v Jerovcah. Dokler je bila pri bajti še stara Jerčevka, je bila Jerčeva tudi njiva za Vaško lesa. Po njeni smrti se je odtrgala od bajte, zakaj Vorenc jo je moral pustiti Bijolu za žganje.

Vorenc oče je bil še gruntar. Imel je mlin in pričel misliti celo na žago. Toda s Sebenakovim prihodom je stari

Jerč na mah pričel pešati. Nazadnje je bil prisiljen prodati mlin, precej njiv in kos gmajne, da se je skopal iz dolgov in si postavil bajto v Žejah. Vorenc se je rodil že v bajti in tega ni mogel pozabiti. Tudi Uleša ne, ki je kupil očetov dom.

Izučil se je za mlinarja in veljal je za najboljšega mlevca daleč naokoli. Mlinaril je domala po vseh mlinih, kar jih je ob Savi. Toda dlje kot eno leto ni zdržal nikjer. Nekaj je bilo v njem, kar ga je gnalo neprenehoma naprej. V Trbojah je že mislil, da se bo priženil na Šmonov mlin, pa se je stari Šmon uprl. Zavoljo dela Vorencu ni mogel kaj očitati. Odkar ga je bil vzel v službo, so pričeli prihajati v mlin kmetje iz Šenčurja, Gorenj, celo iz Škofje Loke. Toda vsako nedeljo se je Vorenc napil in kamor se je prikazal, je težko šlo brez pretepa. Bil je Vorenc čokat, nizek, pravno debel, z močnimi tacastimi rokami, ki bi lomile kamen, če bi bilo treba. Marsikdaj, kadar je prišel v gostilno, so domači fantje pričeli vstajati in plačevati. Nekajkrat je sam ostal v gostilni in s porogljivimi očmi, ki so mu čepele pod nizkim čelom, ogledoval odhajajoče.

Ko je videl, da pri Šmonu ne bo opravljal, je odšel. V Dragočajni je potlej pobral neko dekle, ter jo pripeljal na bajto. Bila je pridna ženska, tiha in mirna in ljudje so kmalu pričeli govoriti, da je Jerč za spoznanje pametnejši. Toda čudne, vroče in skrite nravi ni zatajil. In zavoljo te nravi so se Jerča bali.

Družino ima Jerč precej obilno. Naj-

starejši je Aleš. V devetnajstem letu. Za spoznanje je večji od očeta, po katosti pa enak. Marjeta jih ima sedemnajst. Vsa je bila po materi, le trmo ima očetovo. Lojze je tretji. Štirinajst jih je bil o božiču, pa bi mu jih človek prisodil šestnajst. Polona je najmlajša. Dvanajst jih še nima in je najšibkejša od vseh Jerčev.

Ko se je Aleš izučil za mlinarja, se stari Jerč ni več ganil od bajte. Zdad naj fant služi. Petinštirideset let ima Vorenc že za sabo. Dovolj jih je. Fant je pa šele v devetnajstem.

Stari Jerč misli na Sebenaka. Z mogočno hišo je zasidran ob Bistrici kakor kralj. Vselej, kadar Vorenc spred bajte strmi čez vodo, se zgane nekaj težkega v njegovi globini.

Prekleti Sebenak!

In Uleš v Globeli ni boljši! Res je, stari, ki so uničili očeta, so že v kotu, toda mladi niso niti za kanec boljši. Grabijo in grabijo in razgrabili bi celo vodo, če bi jo mogli.

Kadarkoli stari Vorenc gleda z roba v Bistrico, se mu ustavijo oči na skalnatem pomolu.

Kakšna mogočna streha!

Njegova je, zakaj ves svet do vode je Jerčev. Do zadnjega lapuhovega lista, ki ga oplakuje voda, do zadnje leskove šibe.

Ves pas od bajte do vode je Jerčev. Vorenc misli vise na mlinu.

Jerč ve, da lahko vsakega mlinarja obesijo, če si v treh letih ne napravi bogatije.

Jesen je prišla v Podbrezje sem od Kriške gore. Kostanj je bil zrel in na zvirških travnikih so pasli pastirji. Bistrica je narasla. Umazana je drvela po strugi, se penasta kadila čez Sebenakov jez in se valila proti Savi. Jerč je stal za bajto in strmel navzdol.

Ni se mogel zmagati. Počasi je krenil za Jernejcem in se spustil proti Fistrovem znamenju, ki je stalo ob državni cesti. Sebenakov mlin je ropotal, velika kolesa so škropila vodo, ki je s curkom drla po raki nazaj v strugo.

Za mostom je Jerč zavil na desno. V začetku je bilo še nekaj poti, zakaj sem so hodili ljudje z vozmi po pesek. Potlej se je pot zgubila med lapuhom in srobotom, ki se je razrasel vse križem ter med nizkim jelševjem, ki je oplakovalo veje v narasli vodi.

S težavo je rinil Jerč proti previsni skali. Mimogrede si je ogledoval vodo in v mislih narejal pot. Posebni stroški bi ne bili. Očistiti bi jo bilo treba in nasuti. Kamenje in pesek sta blizu.

Pred skalo je obstal. Prava streha. Kakor mogočen napušč štrli iz brega. Živa skala. Na notranji strani bi jo moral malo oklesati. Preveč je grčasta.

Ko je stopil pod skalo, ga je obšel prijeten občutek. Takega mlina bi ne imel nihče. Ne Sebenak, ne Uleš. Pravšno daleč bi bil od obeh, na samem, v miru. Ljudje ga poznajo, da je dober mlinar. Privadili bi se ga. Sebenak je skop, Uleš pa rad utrgava. Polič od mernika je dovolj. Uleša pa se večkrat primeta dva.

NEDELJA, 3. aprila:

- 7,15 Jutranja glasba.
- 17,10 Pregled radijskega sporeda za prihodnji teden.
- 19,30 Slovenske in hrvaške pesmi. Izvaja radijski kom. kvartet.

PONEDELJEK, 4. aprila:

- 7,15 Ženska ura in jutrnja glasba.
- 16,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče — 9. ura.
- 17,10 Poročila.

TOREK, 5. aprila:

- 7,15 Gospodarska ura in jutranja glasba.
- 17,15 Poročila.

SREDA, 6. aprila:

- 7,15 „Domači zdravnik“ in jutranja glasba.
- 17,10 Poročila.

ČETRTEK, 7. aprila:

- 7,15 Zanimivosti.
- 17,10 Poročila.
- 19,30 Otroška ura.

PETEK, 8. aprila:

- 7,15 Pomenek o vzgoji in jutranja glasba.
- 17,10 Poročila.

SOBOTA, 9. aprila:

- 7,15 Pregled svetovnega tiska.
- 17,10 Poročila.

Velikonočne razglednice

z lepimi slovenskimi motivi in besedilom so na razpolago pri prodajalcih našega lista. Poslužujte se jih pridno, ko pišete svojim znancom in prijateljem.

BAJTISE

(† Marija Primik)

Našo vas je zadela bridka izguba. V soboto 26. marca zjutraj je nenadoma preminula Marija Primik, žena tovarniškega upokojenca in cerkovnika. Pokojna je zelo rada naročala in čitala slovenske liste, Predlanskim jeseni je z možem obhajala zlato poroko. Doživela je 76 let. Srčna hiba jo je od časa do časa mučila in bila zdaj tudi vzrok njene smrti. Dolga vrsta žalujočih jo je spremila na zadnji poti. Naj počiva v miru v domači zemlji! Preostalim izrekamo globoko sožalje!

Jerč se razgleduje. Mlin s tremi kolesi bi lahko napravil. S koraki premerja prostor od stene do vode. Dovolj bi bilo prostora. Vse bi bilo trdno, kakor je za mlin treba.

Le nekaj da Jerču misliti. Kraj je ravno dobro za ovinkom in prostor je ozek. Ob veliki vodi bi nagajalo. Z nogo drsa Jerč po lapuhu, da bi videl, do kam seže voda. Ne sili še preveč čez breg. Sicer bi pa pred mlinom lahko napravil odrivač, toliko, da bi voda ne bruhala z vsilo proti mlinu.

Jerčeve oči se kar naprej razgledujejo. Bajto bi moral postaviti za mlinom. Prostor je sicer že spet stisnjen, toda za bajto bi bilo. Kakšne posebne razvleke bi seveda ne mogel delati. Toda le počemu? Za nekaj ljudi je hitro dovolj prostora.

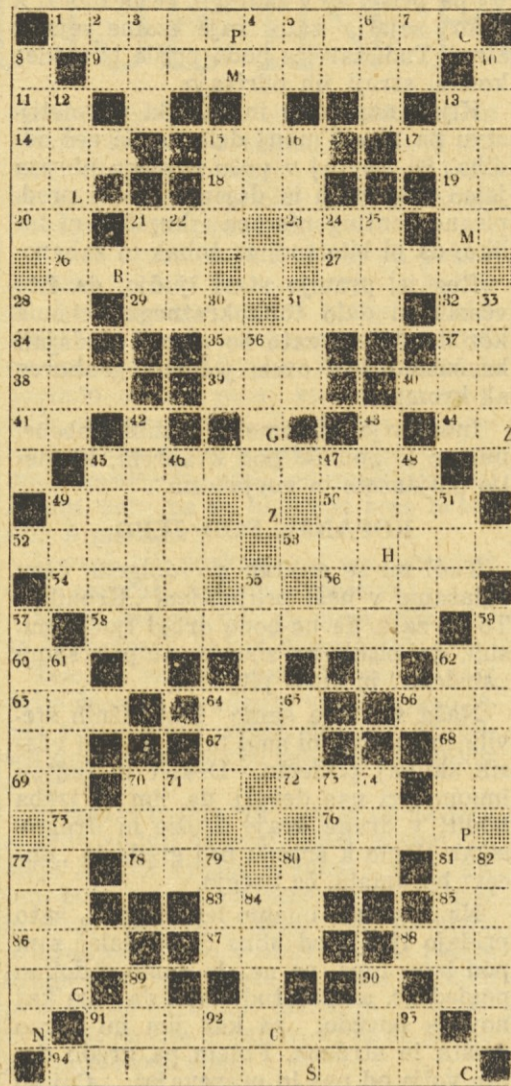
Jerč gleda čez vodo. Onstran je spet jelševje, potlej je breg s staro cesto. Nad bregom je Srednja vas. Na desno grič s taborsko cerkvico, ki z ozkim šiljastim zvonikom strmi v nebo.

Na cerkev bi torej videl. Jerč počasi mendra nazaj, otepava lapuh, toda na sredi se obrne in se znova zastrmi v pečino.

Da, to je prostor za mlin. Prav čaka name. Ko pride vstrib Sebenaka, pripre oči. Ustavi se in miže gleda v vrteča se kolesa.

Da, v vrtenju koles je življenje. Nenadoma je Jerč zahrepenel po mladi razposajenosti, po pogovorih s kmeti in

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 ime in priimek slovenskega pisatelja („Deseti brat“, „Sosedov sin“, „Tugomer“); 9 značilen, kreposten (določna oblika); 11 nada; 13 kratica akademskega naslova; 14 živalska končina; 15 domača plemenska žival; 17 merilka časa; 18 sedež vida; 19 vzklík ob bolečini; 20 vzklík; 21 dvojica; 23 začimba; 26 del človeškega telesa; 27 nevestina oprema; 28 prva nota v glasbeni lestvici; 29 odgovor na vprašanje kje? 31 gozdna rastlina; 32 kazalni zaimsek; 34 veznik; 35 naplačilo; 37 veznik kot pri 34 vodoravno; 38 brez daru govora; 39 zunanji izraz žalosti; 40 drug izraz za smuč; 41 prva in predzadnja črka v abecedi; 44 prva in zadnja črka v abecedi; 45 seznam, del knjigovodstva; 49 vrsta maščobe; 50 seno, suha trava; 52 slika, sličnost; 53 puščava v Afriki;

po nenehnem šumenju vode. Kakor pijan je rinil nazaj v breg in odšel za bajto. Moral si je še enkrat razgledati skalo. Kakor da je že mlin ob njej, kot da že šume kolesa in cvilijo vretena, mogočne lopatice škrepe razsrjeno vodo.

Moj mlin! Šel je z roko skoz lase in se nasmehnul. Nato so mu zasijale oči pod nizkim čelom in se zavrtale v Sebenakovo hišo. Tudi streho Uleševega mlina je našel. Rdeča košata streha z dvema dimnikoma.

Seveda, oba imata več prostora kakor ga je pod skalo. Sebenak in Uleš.

Jesen se je po prvem dežju unesla, nastopil je mraz, ki je zvedril vreme.

Lepa jesen je v Podbrezjah, lepa, da lepša ne more biti. Gore so obrisane, na vrhovih sneg, kmetje so dobre volje. Letina je bila dobra, vreme pripravno za drva in za steljo. Kar prav, da sneg še malo potrpi. Naj se vreme do kraja razda, potlej četudi prične snežiti.

Jerču je prav. Vsak dan hodi ogledovat skalo, vsak dan sproti meri in primerja. Šlo bi. Za bajto bi se dal napraviti še hlevček za kravo. Le to je zlodej, kje bi prišel z vozom do bajte. Z druge strani bi se pešpot dala napraviti. Za kolvovoz pa bi bilo treba preveč kopati. Pred skalo prostora ne sme zapreti. To liko ga mora biti, da se dá z vozom lepo obračati. (Dalje prihodnjic)

54 poleg, vzporedno; 56 laže, goljufa; 58 vrsta sodobnih športnikov; 60 pamet, razum; 62 lombardska reka; 63 svetnik; priprošnjik za razne bolezní udov; 64 turški oblastnik; 66 sladkovodna riba; 67 industrijska rastlina; 68 kazalni zaimsek; 69 vzklík kot pri 20 vodoravno; 70 travniška žival; 72 uradna listina; 75 žensko ime; 76 vodopad; 77 prvi zlog vodne živali; 78 vprašalnica po kraju; 80 tuje žensko ime; 81 veznik; 83 sova uharica; 85 povratnoosebni zaimsek; 86 najsvetlejšje barve; 87 ženski glas; 88 zimski prijatelj; 91 najuspešnejše injekcijsko zdravilo; 94 slovenski pesnik („Anka“, „Jadranski biseri“).

Navpično: 2 označka za glasbeno delo; 3 strast, pohlep; 4 občevalno sredstvo; 5 mednarodna kratica za „Združene narode“; 6 češkoslovaška časopisna agencija; 7 dva enaka samoglasnika; 8 domača perutnina; 10 ko-

roška reka; 12 najjužnejši del Balkana; 13 leposlovna zvrst; 15 iglasto drevo; 16 ptič pevec; 21 poziv k molčanju; 22 trije enaki samoglasniki; 24 dva skupaj; 25 slovenski pisatelj (dr. Ivan); 28 denarna enota evropske države; 30 neki mesec v letu; 31 poljska cvetlica; 33 slovensko ime za reko Inn; 36 slovenski dramski in filmski igralec; 42 modri kralj iz sv. pisma; 43 rezilo onesposobiti, pokvariti; 45 puham cigaretni dim, pušim; 46 delovni stroj; mehaniziran človek; 47 kraj iz sv. pisma; 48 azijski narod, s katerim so se borili naši predniki; 49 kot pri 66 vodoravno; 51 naplačilo; 55 prestolnica neke evropske države; 57 travniška živalca; 59 nadležna mušica; 61 spomladanska solata; 62 vrsta pisatelja; 64 ženski glas; 65 pogosto žensko ime; 70 otok v Jadranskem Primorju; 71 nebesa; 73 grška črka; 74 pod, temelj; 77 judovski duhovnik; 79 prva boljša polovica; 80 namizno pregrinjalo; 82 mlajši moški sorodnik; 84 glavna ulica v Zagrebu; 89 lučaj; 90 nikdar (v nemeščini); 91 kratice pri pisemskem naslavljanju; 92 veznik; 93 kratica za „na razpoloženju“.

Delna dodelitev živil za 52. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeti:	Kruh		Pš. moka	Meso		Mast	Koruzni zdr.	Pš. zdrob	Sladkor	Suhe slive
	400 g	1000 g		100 g	200 g					
Odrezki nakaznic:	400	1000	600 750	100	200	300	750	600	1150	250
1 Navadni potrošniki nad 18 let	4	1, 2 15	3		8, 9, 10	5	6		11	12
2 Mladina od 12—18 let	4	1, 2 15	3		8, 9, 10	5	6		11	12
3 Otroci od 6—12 let	4	1, 2 15	3		8, 9, 10	5	6		11	12
4 Otroci od 3—6 let	4	1	3		8, 9	5			11	12
5 Otroci do 3 let			3					25	11	12
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	104	101 102 115	103		108 109 110		106		111	
7 Mladina od 12—18 let	104	101 102 115	103		108 109 110		106		111	
8 Otroci od 6—12 let	104	101 102 115	103		108 109 110		106		111	
9 Otroci od 3—6 let	104	101	103		108 109				111	
10 Otroci do 3 let			103					125	111	
11 Delni samooskrbovalci z mesom in mastjo nad 18 let	204	201 202 215	203				206		211	
12 Mladina od 12—18 let	204	201 202 215	203				206		211	
13 Otroci od 6—12 let	204	201 202 215	203				206		211	
14 Otroci od 3—6 let	204	201	203						211	
15 Otroci do 3 let			203					225	211	
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in mastjo	304	301 302 315	303				306		311	
17 Mladina od 12—18 let	304	301 302 315	303				306		311	
18 Otroci od 6—12 let	304	301 302 315	303				306		311	
19 Otroci od 3—6 let	304	301	303						311	
20 Otroci do 3 let			303					325	311	
26 Krušna nakaznica za samoosk.		407 408 409	410							
28 Dodatna nakaznica za delavce	603 612 615 624				601 613					
29 Dodatna nakaznica za težke delavce		703 704 712 715 724			701 710 713 722					
30 Dodatna nakaznica za najtežje delavce		803 804 815 819 820 831			801 813 817 829					
31 Nakaznica za noseče in doječe matere					901 902					

Nadalje še dobite:

- 400 gr koruznega zdroba na odrezke 501 in 505,
- 200 gr koruznega zdroba na odrezke 602 A in 614 A,
- 700 gr koruznega zdroba na odrezke 705 S in 716 S,
- 900 gr koruznega zdroba na odrezke 805 Sst in 826 Sst,
- 800 gr ovsenih kosmičev na odrezke 903 M,
- 1000 gr ovsenih kosmičev na odrezke 27 Klk, 127 Klk, 227 Klk in 327 Klk,
- 2 zavitka otročjega hranila na odrezke 26 Klst, 126 Klst, 226 Klst in 326 Klst,
- 300 gr stročnic na odrezke 7 E, 7 Jgd, 107 E, 107 Jgd, 207 E, 207 Jgd, 307 E, 307 Jgd,
- 100 gr masti na odrezke 702 S, 714 S, 905 M, 906 M,
- 120 gr masti na odrezke 802 Sst, 814 Sst, 818 Sst, 830 Sst,
- 400 gr sladkorja na odrezek 904 M,
- 1150 gr sladkorja na odrezke 401, 51. dodelitvene dobe živilske nakaznice polnih samooskrbovalcev vseh starostnih dob,
- 600 gr stročnic na odrezke 605 A, 616 A,
- 850 gr stročnic na odrezke 706 S, 718 S, 806 Sst in 828 Sst,
- 1400 gr krompirja na odrezke 607 A, 621 A, 707 S, 721 S, 807 Sst in 821 Sst.
- Na odrezke 4, 104, 204 in 304 označene z E, Jgd, K in Klk, lahko kupite namesto 400 gr kruha 250 gr kavinega nadomestka.
- Nadalje se bo oddajalo na „52“ označene tedenske odrezke I—IV nakaznice za krompir 47—55 za osebe nad tri leta skupno 5600 gr krompirja in n a z „52“ označene tedenske odrezke I—IV nakaznice za krompir 47—55 za otroke do treh let skupno 2800 gr krompirja.
- Na odrezke 25, 125, 225 in 325, označene s „Klst“, lahko kupite namesto 600 gr pšeničnega zdroba 2 zavitka „Haase“ keksove moke ali 2 zavitka „Seefeldner“ prepečenčeve moke.
- Na 18 malih krušnih odrezkov živilskih nakaznic 52. dodelitvene dobe lahko kupite ali 1000 gr kruha (črnega kruha) ali 900 gr belega peciva ali 675 pšenične moke.